

HÄÄDEMEESTE VALLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2014-2020

HÄÄDEMEESTE VALLAVALITSUS

HÄÄDEMEESTE 2014

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Hetkeolukorra analüüs	6
1.1. Üldandmed	6
1.2. Asustus ja rahvastik	6
1.3. Loodusressursid ja keskkonnaseisund	7
1.3.1. Looduslikud tingimused	7
1.3.2. Maa ja planeeringud	8
1.4. Loodusturism ja puhkemajandus	9
1.5. Haridus, kultuur, noorsootöö, kehakultuur, kodanikuühendused	10
1.5.1. Haridus	10
1.5.2. Kultuur	16
1.5.3. Noorsootöö	17
1.5.4. Kehakultuur	18
1.5.5. Kodanikuühiskond	18
1.5.6 Häädemeeste vald ja Romantiline Rannatee	19
1.6. Sotsiaalvaldkond	19
1.7. Majandus	21
1.7.1. Ettevõtlus	21
1.7.2. Tööhõive	22
1.8. Tehniline infrastruktuur	23
1.8.1. Infotehnoloogia	23
1.8.2 Teed, tänavad ja bussitransport	23
1.8.3 Veemajandus	24
1.8.4. Soojamajandus	24
1.8.5. Jäätmekäitlus ja heakord	24
1.9. Turvalisus	24
2. Häädemeeste valla hetkeolukorra koondhinnang	26
3. Visioon ja strateegilised eesmärgid	27
3.1. Häädemeeste valla arengumudel	27
3.2. Strateegilised eesmärgid ja mõõdikud visiooni poole liikumiseks	28
3.3. Arendusvaldkondade eesmärgid ja mõõdikud	28
4. Prioriteetsed investeeringuobjektid	32
5. Arengukava seire ja muutmise kord	33
6. Tegevuskava 2015 - 2020	34

Sissejuhatus

Tänases maailmas konkureerivad omavahel nii ettevõtted kui ka kõik territoriaalüksused (vallad, linnad, maakonnad, riigid). Erinevad piirkonnad konkureerivad elanike, tööjõu, turistide ja investeeringute pärast. Seetõttu seisab iga territoriaalüksuse ees küsimus, kuidas muutuda atraktiivsemaks erinevatele sihtrühmadele ja kuidas olla konkurentsivõimelisem. Sellele küsimusele vastuse leidmisest sõltub piirkonna areng või taandareng. Konkurentsivõimelistes piirkondades soovivad inimesed elada, sest seal on piisaval hulgal töökohti ja vaba aja veetmise võimalusi. Kogu sotsiaalne infrastruktuur on neis piirkondades kujundatud läbimõeldult ja elanike vajadusi arvestavalt.

Piirkonna konkurentsivõime tagamiseks on aga vajalik strateegiline planeerimine. See on iga omavalituse juhtimise üheks kõige olulisemaks komponendiks ja arendusprotsesside käivitajaks.

Häädemeeste valla arengukava on koostatud selleks, et tagada valla sihipärane arendamine aastani 2020.

Arengukava elluviimine peab kindlustama kohalike elanike eluolu paranemise ning selle, et Häädemeeste vald muutub atraktiivsemaks nii suvekülastajatele kui investoritele. Strateegiliste eesmärkide poole liikumine peab tagama valla elujõulisuse säilimise ning Häädemeeste aleviku funktsioneerimise piirkondliku toimekeskusena.

Esmakordselt koostati ja kinnitati Häädemeeste valla arengukava 2004. aastal. Vahepealsed aastad on toonud muudatusi nii riiklikul kui kohalikul tasandil. Osa planeeritud tegevustest on edukalt teostatud, kuid mitmed probleemid on säilitanud oma aktuaalsuse ning muutunud teravamaks. Samas on osa probleemidest leidnud tänaseks lahenduse. Esmast arengukava on mitmeid kordi üle vaadatud ning täiendatud. Ka käesolev arengukava tugineb osaliselt varasemal arengukaval, kuid on samas oluliste muutustega.

Nii nagu tavaks, on arengukava esimeses osas antud hinnang erinevate valdkondade sotsiaalmajanduslikule olukorrale. Sellele järgneb valla olukorra koondhinnang (SWOT-analüüs), millele tuginevalt on välja toodud põhilised strateegilised tegevussuunad. Arengukava kolmandas osas on ära toodud valla arengumudel, strateegilised eesmärgid ja mõõdikud ning neljandas prioriteetsed investeeringuobjektid. Viiendas osas on määratletud see, kuidas toimub arengukava seire, samuti muutmise kord. Arengukava viimases osas on ära toodud tegevuskava aastateks 2015-2020. Tegevuskava ajaline raamistik peab silmas Euroopa Liidu eelarveperioodi, et luua alus arengukava realiseerimiseks vajalike projektide kaasfinantseerimisele.

Arengukava olemasolu on Häädemeeste vallale vajalik selleks, et

- 1) kujundada vallaelu lähtuvalt vallaelanike põhjendatud vajadustest ja ootustest ning lähtuvalt valla võimalustest.
- 2) suunata inim-, rahalisi ja muid ressursse tulemuslikumalt.
- 3) vähendada riske ning tagada stabiilne ja turvaline areng.
- 4) muuta ressursikasutus säästvaks, arvestades tulevaste põlvete huve.
- 5) tagada Häädemeeste valla kiirem areng.

Valla arengukava õiguslik taust

Arengukava koostamist ja vastuvõtmist reguleerivad kohaliku omavalitsuse korralduse seadus ja Häädemeeste valla põhimäärus.

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele (KOKS) peavad arengukava ja eelarvestrateegia hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat.

Arengukava on omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärgi määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele.

Kohaliku omavalitsuse eelarvestrateegia on aga arengukavast tulenev selgitustega finantsplaan.

Nii arengukava kui eelarvestrateegia on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ning investeeringuteks toetuse taotlemisel.

Kõik seaduse alusel kohalikule omavalitsusele kohustuslikud valdkonnapõhised arengukavad, valla arengukava ning üldplaneering peavad olema omavahel seotud ning ei tohi olla vastuolus.

Arengukava koostatakse kogu valla territooriumi kohta. Täiendavalt võib arengukava koostada:

- 1) valla territooriumi osa kohta kehtiva arengukava täpsustamiseks või täiendamiseks;
- 2) valdkonnapõhise arengukavana kehtiva arengukava täpsustamiseks või täiendamiseks;
- 3) mitme valla või linna või nende territooriumi osade kohta huvitatud kohalike omavalitsusüksuste omavahelisel kokkuleppel.

Hetkel on vallas täiendavalt koostatud Häädemeeste valla jäätmekava aastateks 2014-2020.

Arengukava koostamise protsessi kaasati nii alalisi kui ka suveelanikke, ettevõtjad ja vabaihenduste esindajaid. Selleks viidi läbi üheksa avalikku arutelu, kus osales ühtekokku enam kui 100 inimest. Teated arengukava ja selle muutmise eelnõu avalikustamise kohta avaldati ajalehes Pärnu Postimees nr 176, 12.09.2014 ja vallavalitsuse veebilehel www.haademeeste.ee, alates 12.09.2014.

Omavalitsusüksus peab tagama kehtestatud arengukava järgimise. Arengukava esitatakse maavanemale ja Siseministeriumile hiljemalt üks kuu pärast volikogu poolt tehtud otsust arengukava vastuvõtmise või muutmise kohta. Pärast volikogu poolt vastuvõtmist avalikustatakse arengukava vallavalitsuse veebilehel. Hiljemalt iga aasta 1. oktoobriks vaatab volikogu valla arengukava läbi ja võtab vastu otsuse selle täitmise ja vajadusel muutmise kohta.

Käesolevas arengukavas kasutatavad põhimõisted:

Arengukava – omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärgi määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele.

Visioon – soovitatav tulevikupilt, mille poole eesmärgistatud tegevuste kaudu püüeldakse.

Eesmärk – soovitatav seisund prioriteetses valdkonnas, milleni kavatakse jõuda.

Prognoos – olemasolevatele andmetele tuginev tulevikuseisundi hinnang.

Prioriteet – kokkulepitud eelistus eesmärkide, valdkondade ja tegevuste osas.

Tegevuskava – eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste kogum.

Arengukava on aluseks:

- 1) valla eelarvestrateegia ja eelarve koostamisele;
- 2) investeeringute kavandamisele ja nende jaoks rahaliste ja muude vahendite taotlemisele, sõltumata nende allikast;
- 3) laenude võtmisele, kapitalirendi kasutamisele ja võlakirjade emitteerimisele.

Arengukava ajaline ulatus:

Häädemeeste vallal on laenukohustusi aastani 2019. Sellega on põhjendatud ka arengukava ajaline vahemik 2014 – 2020. See on piisavalt pikk periood, et planeerida pikemaajalisi arenguid ning küllalt kompaktne, et vältida kaugemas tulevikus tekkida võivate mõjude mitteamestamist.

Tegevuskava on koostatud kolme järgneva aasta kohta, mis võimaldab konkreetseid plaane iga-aastaselt täpsustada. Suur osa tegevustest ei nõua eraldi investeeringuid ning need on pikemaajalise perspektiiviga. Arengukava ajaline ulatus ei lange kokku vallavolikogude valimisperioodidega, mis kindlustab arengute stabiilsuse ja väiksema sõltuvuse poliitiliste vahekordade muutumisest.

Arengukava koostamine toimus järgmistes etappides:

- 1) Kehtiva arengukava ülevaatamine, millega alustati veebruaris 2014.
- 2) Arutelud volikogu komisjonides, kuhu olid kaasatud külade esindajad ja mis toimusid 2014. aasta kevadel.
- 3) Rahvakoosolekud külakeskustes ja Häädemeeste seltsimajas ning arengukava muutmise eelnõu esimene lugemine volikogus (juuni 2014).
- 4) Arengukava avalikustamine 17.09 kuni 16.10.2014 Häädemeeste vallamajas ja Häädemeeste valla veebilehel.
- 5) Arengukava arutelud vallavolikogu istungitel septembris ja oktoobris 2014 (II lugemine).

2015.a. oktoobris kinnitas vallavolikogu arengukava täiendatud ja ajakohastatud versiooni.

1. Hetkeolukorra analüüs

1.1. Üldandmed

Häädemeeste vald sai omavalitsusliku haldusüksuse õigused 6. detsembril 1990.a. Valla pindala on 390,2 km², sellest on 17% põllumajandusmaa, 58% metsamaa.

Elanikke oli rahvastikuregistris 01.01.2014.a. seisuga 2659. 01.08.2015 - 2583

Kaugus suurematest linnadest: Tallinn 168, Tartu 162, Riia 142, Viljandi 85, Pärnu 40 km.

Häädemeeste vald asub Mandri-Eesti edelanurgas. Vallal on üle 30 km rannajoont Liivi lahe kaldal ning ühine piir Läti Vabariigiga. Häädemeeste vald on huvipakkuv eelkõige oma loodusliku mitmekesisusega – mererand ja männimetsaga kaetud liivaluited, rannaniidud ja rabad. Valda läbib 1980.a. olümpiamängudeks valminud Via Baltica maantee. Välja on kujunenud 4 keskust, kus osutatakse olulisemaid, s.h avalikke teenuseid - Häädemeeste, Kabli, Treimani ja Massiaru.

1.2 Asustus ja rahvastik

Asustus Häädemeeste vallas on suhteliselt ebahütlane ja koondunud eelkõige mere lähedusse, olles tihedaim Häädemeeste alevikus ning Kabli ja Treimani külates. Kõige hõredam on asustus Nepste, Uuema, Orajõe ja Pulgoja külade maa-alal. Keskmise asustustihedus Häädemeeste vallas on 8,3 elanikku km² kohta (võrdluseks: Pärnumaa keskmine, mis arvestab ka linnalisi asulaid, on 20,7 elanikku km² kohta). Vallas on 1 alevik ja 20 küla.

Elanike arv Häädemeeste vallas on seisuga 1.8. 2015.a 2583 (1.1.2014.a. 2659), moodustades Pärnumaa rahvastikust 3,1%. Aluseks on elanike register, tegelikult valla territooriumil elavate inimeste arv ei ole täpselt määratletav. Rahvastikuprotsessides valitseb rahvaarvu vähenemise ja elanike vanuselises koosseisus vanemaelise elanikkonna osatähtsuse suurenemise trend. Kui Pärnumaa rahvaarv on vähenenud peamiselt negatiivse loomuliku iibe tõttu, siis Häädemeeste vallas on viimasel kuuel aastal lisandunud ka väljaränne.

Sündivus vallas on viimastel aastatel olnud 13 - 35 last aastas, olles suurim 2005.a. 35 last, väikseim 2010.a. 13 last. 2013. aastal sündis 18 last. Sündide jaotus asulate kaupa aastatel 2006-2015 (1. oktoobri seisuga) on ära toodud p.1.5 haridusteema käsitluses.

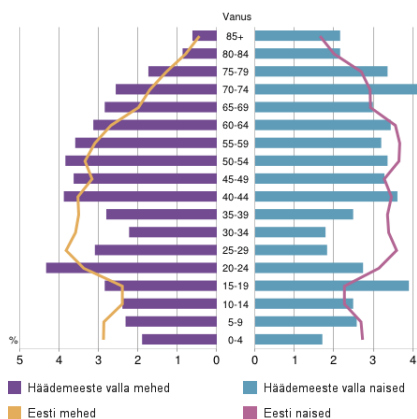
Vanuselisel on 1.1.2014.a. seisuga kuni 19-aastaseid elanikke 460 (17,3%), tööelisi 1566 (58,9%) ja üle 64-aastaseid 633 (23,8%). 1.8.2015 kuni 19-aastaseid 409 (15,8%), tööelisi 1596 (61,8%) ja üle 64-aastaseid 578 (22,4%)

1.1.2007.a. olid vastavad näitajad: kuni 19-aastaseid 729 (23%), tööelisi 1884 (59,7%) ja üle 64-aastaseid 545 (17,3%).

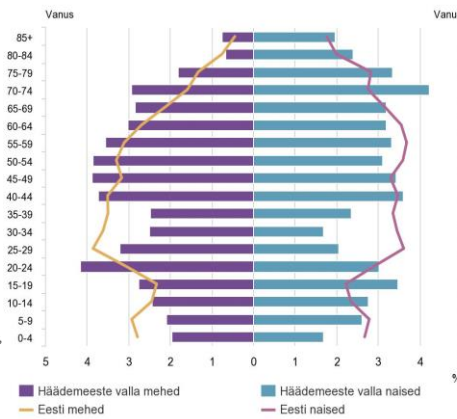
2001.aastal olid need näitajad 991 (28,6%), 1969 (56,8%) ja 509 (14,7%). Võrdlus ei ole täpne, kuna vahepeal on korrastatud elanike register. Oluliselt on vähenenud laste ja noorte osakaal ning tõusnud vanema elanikkonna osatähtsus. Tööelise elanikkonna osa on suhteliselt stabiilne kuni aastani 2015, võimalik on mõõdukas kasv.

Häädemeeste valla rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2014

Häädemeeste valla rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2015

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

(statistikaameti veebilehelt, lisatud 2015)

Probleemid:

- 1) Stabiilselt madal sündivus;
- 2) Väljarände jätkumine, eriti noorte ja haritumate osas on vähe tagasipöördujaid;
- 3) Elanike keskmine vanus suureneb;
- 4) Kooliminevate laste vähesus;
- 5) Suureneb mittetöealiste elanike (vanurid ja lapsed) osakaal võrreldes tööelistega;

Rahvastikuprognosi stsenaariumid näitavad valla rahvaarvu vähenemist aastaks 2015 kuni 10%. Põhjalikum olukorra kirjeldus ja rahvastikuprognos on kättesaadav dokumendis: Häädemeeste Valla rahvastikuprognos 2000 – 2015 (Pärnu Maavalitsus 2003).

Häädemeeste valla suveelanikest. Häädemeeste valda kasutavad suvise elukohana paljud eestimaalased ning siin elab ka suvitajaid välismaalt. Aasta-aastalt intensiivistub meie rannapiirkonna hooajaline kasutamine elukohana ning suureneb huvi hooajaliselt kasutatavate elamute rajamise osas.

Suveelanike kogukond on Häädemeeste vallas märkimisväärne. Ametlik statistika ja rahvastikuandmed nende kohta puuduvad või on andmed lünklikud. Samuti on problemaatiline koguda ja kaasajastada nende kohta ametlikke andmeid. Siiski on Häädemeeste vallavalitsus järjepidevalt püüdnud koguda andmeid suvekodude ja suveelanike kohta. Selleks on tehtud koostööd ka Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži ning selle Loodus- ja tehnoloogiateaduskonnaga.

Valla hoonestatud kinnitute arv on Maa-ameti andmetel 1179. Neist ligikaudu 440 on hooajaliselt (suvekoduna) kasutatavad elamud.

Suveelanikele on tähtis, et suvises elukohas oleks aastaringne igapäevane toimetamine. Soovitakse kohapeal tarbida teenuseid, külastada kultuuriüritusi ning muret tuntakse ka suvekodude turvalisuse pärast.

1.3. Loodusressursid ja keskkonnaseisund

1.3.1. Looduslikud tingimused

Häädemeeste vald jääb kahe maastikurajooni aladele: enamuse valla territooriumist asub Liivi lahe rannikumadalikul, Metsapoolse madalikul paiknevad Uuemaa ja osaliselt Urissaare küla alad. Maastikku ilmestavad kaks suuremat luitevööndit, mille vahele jääb laguunitekkeline Tolkuse raba. Rannavööndis vahelduvad pikemad liivarannad (Kabli ja Treimani piirkond), roostikud ja

rannaniidud. Kõrge looduskaitse väärtusega on Häädemeeste - Pulgoja rannaniit. Territooriumile on iseloomulik kõrge metsasus, ca 58% kogu valla territooriumist. Vaheldusrikas ja kaunis loodus soodustab turismi ja puhkemajandust.

Looduskaitse. Häädemeeste vallas asub 10 looduskaitseala (moodustab hinnanguliselt ligi 25 - 30% valla territooriumist) ja 6 kaitsealust üksikobjekti. Kaitsealade valitseja on Pärnumaa Keskkonnaamet. Luitemaa ja Nigula looduskaitsealad on vallas paiknevad linnu- ja loodusalad, mille kaitseks ja arendamiseks on läbi viidud, teoksil ja kavandamisel olulisi EL poolt toetatavaid projekte.

Kalandus. Kalavarude seisund ja looduslik taastumine on tihedas seoses nende elukeskkonna kvaliteediga ja väljapüügi suurusega. Kaladest on enim esindatud räim, ahven, koger ja vimb. Kalanduse arendamine toimub edaspidi osaliselt LEADER- programmi toel.

Metsandus. Maakatastri andmetel (seisuga 31.10. 2006) on Häädemeeste vallas 21852,3 ha metsamaad. Metsamajandust korraldavad valla territooriumil Riigimetsa Majandamise Keskuse Pärnumaa metskond ning erametsade omanikud.

Jahimajandus. Valla territooriumiga on seotud kolme jahiseltsi tegutsemine. Kaitsealadel toimub jahipidamine vastavalt kaitse-eeskirjadele ja kooskõlastatult kaitseala valitsejaga.

Maavarad. Valla territooriumil leidub savi, turvast, kruusa, liiva, ravimuda, mineraalvett.

Savi: Arumetsa leiukohas on ehitusmaterjalide tootmiseks väärtuslik savi. Sealne savimaardla on kasutusel ja sellest on toodetud kergkruusa ning kergkruusast ehitusplokke.

Kruusliiv: Teaste, Massiaru, Urissaare ja Nepste leiukohtades. Vähesel määral on kasutusel Teaste karjäär.

Liiv: Võiduküla – Sooküla leiukoht. Kasutati ehitusliiva kaevandamiseks, kuid praegu ei ole kasutusel.

Turvas: Tolkuse rabas ja Maasika soos ning seda ei kaevandata.

Mineraalvesi: Vallas on kaks uuritud varudega mineraalvee leiukohta, Ikla ja Häädemeeste. Aastal 2012 rajati Häädemeestele täiesti uus tehas, kus taastati mineraalvee tootmine, mis oli aastakümneid varem inimesi värskendanud ja tervistanud.

Ravimuda: Ikla lähedal on ravimuda leiukoht, mis seni pole kasutamist leidnud. Mudavarude asukohta, suuruse ja kvaliteedi kohta andmed puuduvad ja need vajavad edaspidi uuringuid.

Vesi. Põhjaveet on vähe uuritud, põhilised kasutatavad andmed on saadaval puurkaevude passidest. Põhjaveele on iseloomulik suur rauasisaldus. Majandustegevusega kaasnevat põhjaveereostust ei ole kindlaks tehtud.

Viimastel aastatel on pinnaveekogude omadused märgatavalt paranenud. Tööstus- ja põllumajandustootmise languse tulemusena on veekogude reostuskoormus vähenenud. Eelvooludesse juhitud heitvesi on rahuldavalt või hästi puhastatud.

1.3.2. Maa ja planeeringud

Maa: Häädemeeste valla üldpindala on 39 034 ha. Põllumaade mullaviljakuse boniteet jääb vahemikku 23-45, kõrgema mullaviljakusega piirkonnad on Massiaru, Uuemaa, Majaka ja Orajõe

külades. Põllumajandustoetuste süsteemi rakendamise tulemusel võetakse kasutamata põllumaid uuesti kasutusse. Suurima osa maast moodustavad metsamaa, ehitistega seotud teede ja õuema ja kultuurmaa.

Planeeringud: Planeerimistegevus hõlmab valla üldplaneeringu, osaüldplaneeringute ja detailplaneeringute alusel Häädemeeste valla ruumilise arengu kavandamist ja suunamist, arvestades majandusliku, sotsiaalse, kultuurilise ja looduskeskkonnaga.

Vabariigi Valitsus algatas 18. juuli 2013 korraldusega nr 337 uued maakonnaplaneeringud kõigis maakondades.

Pärnu maavanem algatas 29. juuli 2013 korraldusega nr 399 Pärnu maakonna planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise

Maakonna tasandil kehtivad järgmised planeeringud:

1. Maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2008-2015
2. Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnanõuanded
3. Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-Ikla (Via Baltica) trassi asukoha täpsustamine km-tel 92,0-170,0
4. Pärnu maakonna tuuleenergeetika teemaplaneering

Maakonna tasandil on koostamisel

1. Rail Baltic maakonnaplaneering
2. Pärnu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneering
3. Soomaa piirkonna teemaplaneering
4. 330/110 kV elektriliini teemaplaneering
5. Kilingi-Nõmme – Riia TEC 2 230 kV õhuliini trassi koridori määramine Pärnu maakonnas

Häädemeeste vallas on kehtestatud Häädemeeste valla üldplaneering

Kehtestatud on järgmised osaüldplaneeringud:

1. Lemme telkimisala osaüldplaneering;
2. Krapu telkimisala osaüldplaneering.
3. Kabli ja Treimani supelrandade osaüldplaneering – Kabli ja Treimani supelrandade teemaplaneering;

Häädemeeste vallas on koostamisel Häädemeeste valla rannaalade osaüldplaneering;

Häädemeeste valla üldplaneering, osaüldplaneeringud ja teemaplaneeringud on detailplaneeringute koostamise aluseks.

1.4. Loodusturism ja puhkemajandus

Pärnumaa väärtuslikumad puhkealad on seotud mere, rannamaastike, metsade ja rabadega. Häädemeeste vald kuulub maakonna enimväärtuslike ranniku puhkealade hulka. Loodusturismi käsitlevad valla turismi arengukava (Phare CBC 2000.a.), Põhja-Liivimaa ühine turismi, ettevõtluse ja turundusstrateegia (INTERREG, 2006.a.). Pärnu lahe partnerluskogu romantilise rannatee turundusstrateegia 2014-2020. Eelkõige mereturismi (jahtlaevad) silmas pidades on Jaagupi ja Treimani sadamate väljaarendamist käsitletud Põhja-Liivimaa ühises jahisadamate strateegias (INTERREG, 2006.a.). Samas on perspektiivne Häädemeeste valla väikesadamate polüfunktsionaalne kasutamine nii kalanduse kui ka mereturismi otstarbel.

Turismiarendus, eelkõige loodusturismiga seonduv on eelloetletud dokumentide alusel valla üks prioriteetseid tulevikualasid.

Olulisemad turismiobjektid, loodusrajad, vaatamisväärsused, teenindusasutused on tähistatud ja viitadega varustatud. Paigaldada tuleb infotahvleid objektide juurde, samuti arendada tutvustavate trükiste väljaandmist ja levitamist. Perspektiivikas on ühiste loodusturismimarsruutide koostamine naabervaldadega ja piiriüleselt koos Ainaži piirkonnaga Lätis. Suuresti on kasutamata võimalused Pärnusse ja Lottemaale saabuvate turistide organiseeritud suunamiseks Häädemeeste valda. Oluliselt saab edasi arendada potentsiaalsete külastajate teavitamist meediakanalites ja osalemisega rahvusvahelistel turismimessidel ja koostöövõrgustikes. Oluline on võrgustiku väljakujunemine erinevaid turismiteenuseid pakkuvate ettevõtjate, valla asutuste ning kolmanda sektori vahel. Uute ettevõtjate puhul on vajalik vallapoolne abi nende suunamiseks mitmesuguste turismiettevõtjate toetuste taotlemisele.

Planeeringud on koostatud Kabli ja Treimani avalike randade väljaehitamise ettevalmistamiseks. Kabli rand on supelrannana välja ehitatud. Mõlemad rannad on perspektiivikad puhkealad, arvestades Pärnu ranna ülekoormatust kõrghooajal.

1.5. Haridus, kultuur, noorsootöö, kehakultuur, kodanikuühendused.

1.5.1. Haridus

Häädemeeste vallas tegutsevad haridusasutused - õpilaste/laste arv 10.09.2015 (võrdlus 2014):
 Häädemeeste Keskkool – 188 (201) õpilast; põhikooli osas 161 (165), gümnaasiumis 27 (36);
 Metsapoole Põhikool – 42 (44) õpilast
 Häädemeeste Muusikakool – 47 (44) õpilast
 Häädemeeste Lasteaed – 44 last (55)
 Kabli Lasteaed – 25 last (23).

Üldhariduskoolidel ja lasteaedadel on vallavalitsuse poolt kinnitatud arengukavad, milles kirjeldatakse asutuste arenguvajadusi ja –võimalusi detailsemalt.

Üldhariduskoolide osas on toimunud koolivõrgu korrastamine. 2014. aastal lõpetas tegevuse Massiaru Algkool. Valla üldhariduskoolid tegutsevad põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava alusel, pakkudes õpilastele parimat hariduse kvaliteeti ja valikuid arvestades olemasolevate võimalustega. Õpilaste arvu vähenemine ja valla üldine eelarve seis on mõjutanud ka koolide majanduslikke võimalusi. Riigieksamite ja tasemetööde tulemused on olnud õppeaineti ja kooliastmeti erinevad, olles riigi keskmisest nii ülal- kui allpool. Metsapoole Põhikooli õpilased on näidanud häid tulemusi PISA testis. Õppetöö kvaliteedi hindamiseks on koolides sisehindamissüsteemid ning toimub riigipoolne välishindamine. Tugiteenuste osas püüavad koolid tagada vähemalt minimaalse vajaduse katmise, kuid kohapeal puudub koolipsühholoogi teenus. Tugiteenuste osas kasutatakse vastavate maakondlike asutuste poolt pakutavaid võimalusi.

Riigieelarvest eraldatav toetus hariduskulude katteks ei taga olemasolevates tingimustes õpetajate palgakulu gümnaasiumiosas ning koolijuhtide palgakulu osas vallas tervikuna.

Põhikooli osas tagab riigipoolne toetus õpetajate palgakulu miinimumtasemel. 2014. ja 2015. aastal jääb vallaeelarvest üldhariduskoolide palgakuludele lisatav summa ligikaudselt samasse suurusjärku

Tabel 1. Kooliteed alustavate laste arv valla koolides (prognoos ja tegelik olukord)

Aasta	Häädemeeste KK	Metsapoole PK	KOKKU
2014	17(tegelik 18)	4 (5)	21(23)

gümnaasiumiosas riigipoolse osa „puudujäägiga“. Lähiaastatel on esimesse klassi astujate arv sündivust arvestades vallas ära toodud tabelis 1 (jaotus koolide vahel on tinglik, arvestades laste elukohti; koolide teeninduspiirkondadeks on kinnitatud terve vald)

2015	21 (18)	6 (3)	27 (21)
2016	14	3	17
2017	9	4	13
2018	13	9	22
2019	11	0	11
2020	14	3	17
2021	19	6	25
2022	12	6	18

Ülevaate vallas sündinute kooliikka jõudmise kohta külade lõikes annab järgmine tabel.

Tabel 2. Sünnid vallas kokkuleppeliste koolipiirkondade kaupa seisuga 1.10.2015¹

	1.10.06 - 30.9.07 kooli 2014	1.10.07 - 30.9.08 kooli 2015	1.10.08 - 30.9.09 kooli 2016	1.10.09 - 30.9.10 kooli 2017	1.10.10 - 30.9.11 kooli 2018	1.10.11 - 30.9.12 kooli 2019	1.10.12 - 30.9.13 kooli 2020	1.10.13 - 30.9.14 kooli 2021	1.10.14 - 30.9.15 kooli 2022
Asula									
Häädemeeste alevik	6	4	6	2	4	3	5	7	5
Arumetsa		3	1	1		1	1	1	
Rannametsa	3	1	4	1	3	1	1	2	
Pulgoja		2					1	1	1
Papisilla					1			1	1
Soometsa	2	1				2	1		
Sooküla									
Võidu	1	1	2	1	1	1		2	1
Krundiküla		1			1	1	2		
Jaagupi		1					1	2	2
Penu									
Massiaru	2	1	1						1
Uemaa								1	1
Urissaare		1		1				2	
Nepste	1	1		1					
HÄÄDE-MEESTE KK piirkond	15	17	14	7	10	9	12	19	12
Kabli	2	3	1	2	3	2	2	2	2
Majaka		1						1	
Orajõe	1				1			1	
Treimani		1		1	1			2	2
Metsapoole		1	2		2		2		
Ikla	3	3	1	3	4		2		2
METSA-POOLE PK piirkond	6	9	4	6	11	2	6	6	6
KOKKU	21	26	18	13	21	11	18	25	18

¹ Sündide tabelis ei kajastu laste elukohtade hilisemad muutused. Tabelis 1 on arvestatud hetkel vallas elavaid lapsi (sealhulgas ka hiljem lisandunuid).

Arvestada tuleb, et pikaajalise statistika alusel võib rände tulemusena eeldada tegelikult kooli astujate arvu vähenemist ligikaudu kuni 17% ulatuses, samal ajal on 2015.a. oktoobris valla lasteaedades 6 last teistest omavalitsustest, kes tõenäoselt asuvad õppima meie valla koolides. 2014.a. astus vallas esimesse klassi 23 õpilast - Häädemeeste Keskkoolis 18 ja Metsapoole Põhikoolis 5, mis on enam kui sündivusnäitajate alusel prognoositud. 2015.a oli olukord vastupidine – prognoositud 27 asemel alustas meie koolides haridusteed vaid 21 esimese klassi õpilast.

Eeltoodust lähtudes võib järeldada, et järgnevatel aastatel ei moodustata kummaski valla üldhariduskoolis esimesi klasse seaduses sätestatud lubatud klassitäituvusega 24 õpilast. Veelgi enam, mitmetel aastatel jääb kogu valla esimese klassi õpilaste arv väiksemaks täisklassi õpilaste arvust.

Õpetajate keskmine vanus on tõusmas. Noori õpetajaid on küll tööle võetud, kuid arvestades üldist olukorda õpetajate ettevalmistamisel ei ole pensionile jäävate töötajate asendamine lihtne.

Mõnevõrra tasakaalustab olukorda klassikomplektide vähenemine, samas piirab õpilaste arvu vähenemine palgatingimuste parandamise võimalusi.

Õppimine väljaspool valda ja koolilõpetajate edasiõppimine

2015. aasta oktoobris õpib väljaspool valda (võrdlus 2014.a andmetega):

*algharidus (1.-6. kl) – 16 õpilast (16)

*põhiharidus (7.-9. kl) – 13 õpilast (12)

*üldkeskharidus – 30 õpilast, s.h 8 täiskasvanute gümnaasiumides (35)

*kutseharidust andvad õppeasutused – 71 õpilast, s.h täiskasvanud (62)

*kõrgharidust andvad õppeasutused – 86 isikut kõigil õppetasemetel kokku (92)

Kokku omandab haridust väljaspool valda 216 isikut (217).

Metsapoole Põhikool

Kooli arengukavas (kinnitatud mais 2013) nähakse õppeasutuse edasist tegutsemist konkurentsivõimelise ja usaldusväärse põhikoolina, mis peab tagama vähemalt vabariigi keskmisel tasemel hariduse andmise. 2015/2016. õppeaastal on koolis 5 klassikomplekti. Olulisimate väliste mõjuritena nimetatakse üldist elanike arvu ja sellega seotud õpilaste arvu vähenemist vallas ning riigipoolsete rahastamise reeglite muutusi. Väheneva õpilaste arvuga eelkõige kolmandas kooliastmes tuleb edaspidi arvestada suurema omapanusega vallaeelarvest riigieelarvest eraldatava õpetajate palgatoetuse kõrval.

Tabel 3. Õpilaste arv klassides seisuga 10.09.2015 (2014)

Klass	Õpilasi	Märkused
1.	3 (5)	1.+2. Liitklass 2015
2.	7 (6)	1.+2. Liitklass 2014
3.	6 (4)	3.+4. Liitklass 2015
4.	5 (6)	3.+4. Liitklass 2014
5.	5 (3)	Liitmata 2015
6.	3 (6)	5.+6. Liitklass 2014
7.	6 (2)	6.+7. Liitklass 2015
8.	1 (6)	7.+8. Liitklass 2014
9.	6 (6)	8.+9. Liitklass 2015
KOKKU	42 (44)	

Esimese ja teise kooliastme osas on ette nähtud suurem toetus riigi poolt, arvestades koduläheduse kriteeriumiga. Metsapoole Põhikooli asukohta arvestades peab säilima vähemalt esimene ja teine kooliaste kodulähedase koolina. Vanemate tugevalt väljendatud soov on ka kolmanda kooliastme säilimine kodu lähedal. Kooli võimalusteks on kvaliteetse hariduse pakkumine tänapäevases õppehoones ja suurepärasel looduslikus ning tervistavas keskkonnas.

Häädemeeste Keskool

Teemaplaneeringus „Pärnu maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2008-2015“ on Häädemeeste Keskool määratletud kui sulgemisele või ümberkorraldamisele mittekuuluv keskharidust andev

õppeasutus. Teemaplaneeringu valmimise ajal, septembris 2008 oli kooli gümnaasiumiosas õpilaste arv 45, koolis kokku 263. 2015.aasta septembris on gümnaasiumiosas 27 õpilast (2014 – 36), koolis kokku 188 (201).

Haridus- ja teadusminister on 2014.a. mais väljendanud avalikkuse ees seisukohta, et jätkusuutlik gümnaasium(iosa) peaks olema vähemalt 50 õpilasega, sel juhul on võimalik asuda läbirääkimistesse riigipoolse õpetajate tööjõukulude toetuse määramiseks õppekavapõhiselt. Eeltingimuseks on kooli tunnustamine jätkusuutlikuna maakondlikul tasandil. Alates 2015.a septembrist tuleb gümnaasiumihariduses tugeva konkurendina arvestada avatud riigigümnaasiumi Pärnus.

Kooli gümnaasiumiosa potentsiaali määratlemisel on oluline arvestada fakti, et 2015.a. septembri seisuga omandab üldkeskharidust väljaspool Häädemeeste Keskooli 30 õpilast (2014 – 35), neist 18 (16) tavagümnaasiumides Pärnus ja teistes omavalitsustes; 8 (13) täiskasvanute gümnaasiumides ja 4 (6) õpilast süvaõpet pakkuvates gümnaasiumides (Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium, ~~Tartu Miina Härma Gümnaasium~~, Tallinna Muusikakeskkool). Kahe õpilase puhul on kooli valik ilmselt seotud perekondliku olukorra või tegeliku elukohaga.

Gümnaasiumi jätkusuutlikkuse tagamiseks peaks igal aastal astuma 10. (G1) klassi vähemalt 15-20 õpilast. 2015. a septembri seisuga on gümnaasiumiõpilasi vallas üldse kokku 62, neist hinnanguliselt 12 ei ole Häädemeeste KK sihtgrupis.

2015.a. kehtiva korra järgi eraldatakse tööjõukulude riigipoolne toetus eraldi põhikooli ja gümnaasiumiõpetajatele ja koolijuhtidele. Olemasoleva õpilaste arvu juures ei kata riigipoolne toetus gümnaasiumiõpetajate ja koolijuhtide töötasuvajadust. Põhikooli osas katab riigi eraldi valla peale kokku õpetajate tööjõukulu palga alammääradega.

Koolihoonet on viimastel aastatel renoveeritud ja parandatud selle soojapidavust. 2014. aastast on kooli hallata ka aleviku spordihoone. Tõsiseimaks lahendamist vajavaks küsimuseks on kooli gümnaasiumiosa püsijäämine, õpilaste motiveerimine kodukooli jääma ning selleks õppetöö kvaliteedi tõstmine ja valikuvõimaluste järjekindel suurendamine. Õppevahendite ja muude rahalisi kulutusi nõudvate tingimuste osas on edaspidi riigigümnaasiumidega võistlemine kooli ja valla jaoks keeruline ülesanne.

Huvikoolina tegutsevas **Häädemeeste Muusikakoolis** õpib 2015.a. septembris 43 õpilast. Kool on registreerinud 10 õppekava Eesti Hariduse Infosüsteemis.

Erialade valikul on lähtunud kohalike õpilaste huvidest ning traditsioonidest. Kuigi muusikakooli peamiseks eesmärgiks on valla lastes ja noortes sügavama muusikahuvi tekitamine ja üldteadmiste arendamine, on päris paljud kooli lõpetanutest asunud muusikat edasi õppima nii Tallinna Muusikakeskkoolis, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias kui TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias. Aastate jooksul on Häädemeeste Muusikakoolist välja kasvanud üle Eesti tuntud muusikuid.

Muusikakooli kulud katab vald oma eelarvest ja vanemate osalustasust, riigi poolt toetust 2015.a seisuga ei anta. Väiksemaid toetusi on saadud projektide elluviimisega, peamiselt uute pillide hankimiseks.

Muusikakool tegutseb põhjalikku renoveerimist vajavas hoones. Olemasolevates tingimustes on võimalik jätkata piiratud aja jooksul, lähiaastatel tuleb leida lahendus õpperuumide leidmiseks

Tabel 4.Õpilaste arv klassides sept. 2015 (2014)

Klass	Õpilasi
1.	18 (18)
2.	18 (19)
3.	19 (15)
4.	14 (15)
5.	15 (17)
6.	16 (20)
7.	20 (21)
8.	19 (24)
9.	22 (16)
G 10	5 (13)
G 11	10 (12)
G 12	12 (11)
KOKKU	188 (201)

keskkooli hoones. Vahendeid muusikakooli maja rekonstrueerimiseks või põhjalikuks renoveerimiseks vallaeelarvest või teotusfondidest kavatseb vallavalitsus võimaluse avanedes taotleda, kuigi tõenäosus selle saamiseks on väike.

Väljaspool valda õpib huvikoolides 15 last ja noort, nendest 2014.a. oktoobri seisuga 5 garantiikirja alusel Pärnu linna huvikoolides, mille õpilaskoha maksumuse katab vald oma eelarvest. Garantiikirjade väljastamisel on üheks oluliseks kriteeriumiks sama ala õppimisvõimaluse puudumine vallas või õpilase võimete edasiarendamine kõrgemal tasemel.

Valla **koolieelsetes lasteasutustes** käib 2015.a. septembris 68 last (2014-78), lasteaiakohti on olemasolevates rühmades 108. Laste arv lasteasutustes muutub vastavalt vanemate sooviavaldustele. Sündide arvu järgi on lapsi, kellele kohalik omavalitsus peab kindlustama lasteaiakoha (1,5- kuni 7-aastased) vallas 107 (lasteaedades käib ka teiste omavalitsuste lapsi; vallas sündinud laste elukohad ajas muutuvad). Sealjuures on Häädemeeste Lasteaia piirkonna küldes 69 sündi ja Kabli Lasteaia piirkonna küldes 38 sündi (lasteaedade ametlikeks teeninduspiirkondadeks on kogu vald). Seega ei ole lasteaiakohtadele järjekorda ja senise olukorra jätkudes ei ole ette näha ka selle tekkimist. Väljaspool valda käib lasteaedades 2 last, vald tasub nende tegevuskulu vastavalt kehtivale korrale. Probleemiks on lastaiakohtade külluse juures nende kohatine halb kättesaadavus valla kaugemate piirkondade elanikele, eelkõige transpordiraskuste, kuid ka laste erivajaduste tõttu. Väljapääsuks neile peredele võib olla alternatiivsete lastehoiuvõimaluste väljaarendamine küldes või vanemate abistamine transpordi korraldamisel.

Alushariduse andmiseks on lasteaedades kinnitatud õppekavad, olemas on kvalifitseeritud lasteaiatõpetajad kõigis rühmades. Iga rühma kohta on kaks õpetajat ja üks õpetaja abi. Selleks, et tagada laste arengut toetavad tingimused ning asutuste endi järjepidev areng, toimub lasteaedades pideva protsessina sisehindamine. Mõlema valla lasteaiasise hindamise aruanded on saanud hindajatelt positiivse tagasisidearuande. Lisaks sellel viiakse valla lasteaedades läbi ka välis hindamine läbi riikliku järelevalvesüsteemi.

Lasteaedade hooned on tegevuseks üldiselt sobivad, kuid nii vastavate järelevalveasutuste kui asutuste juhtide hinnangul on vajalik nende põhjalik uuendamine.

Häädemeeste Lasteaias käib 2015.a septembris 44 last (2014-55), kes on jaotatud vanuse järgi: sõimerühm (vanus 1 kuni 3 aastat – 6 last (kohtade arv 14); vanem rühm (vanus 5 kuni 7 aastat) – 18 last (kohtade arv 20); 2 liitrühma (vanus 2-7 aastat) – ühes 10 last (kohti 20) ja teises 10 last (kohti 18). Seega on rühmades pigem vabu kohti kui soovijatest järjekord. Andmed: EHIS 06.09.2015. Lasteaiaste liikumine on aasta jooksul pidev, prognooside järgi tuleb lasteaias täituvus aasta keskmisena 60 last. Lasteaiakohti on 72.

Lasteaiaeliste laste arv valla küldes 1.1.2014 seisuga sünniaastate järgi:

Asula	2007*	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Häädemeeste	6	4	4	2	5	3	3	27
Rannametsa	1	5	1	0	4	0	2	13
Pulgoja	1	1	0	0	0	0	1	3
Soometsa	2	1	0	0	0	2	2	7
Võidu	1	2	1	1	1	1	0	7
Sooküla	0	0	0	0	0	0	0	0
Nepste	1	1	0	1	0	0	0	3
Uuemaa	0	0	0	0	0	0	0	0
Urissaare	1	0	0	1	0	0	0	2
Massiaru	2	1	1	0	0	0	0	4
Arumetsa	2	1	1	1	0	1	2	8
Papisilla	0	0	0	0	1	0	0	1

Krundiküla	0	1	0	0	1	2	1	5
Jaagupi	0	1	0	0	0	0	2	3
Penu	0	0	0	0	0	0	0	0
Majaka	0	1	0	0	0	0	1	2
Kabli	3	2	2	1	4	1	1	14
Orajõe	0	0	0	0	1	0	0	1
Treimani	0	1	0	1	1	0	0	3
Metsapoole	0	1	2	1	1	1	0	6
Ikla	2	2	3	1	4	1	1	14
KOKKU	22	25	15	10	23	12	16	123

Topeltjoonest ülalpool tinglikult Häädemeeste Lasteaia, allpool Kabli Lasteaia piirkonna külad.
*2007.a. enne 1.oktoobrit sündinud lapsed on jõudnud kooliikka

2014. aastal on uuendatud lasteaia rühmaruumide valgustid, 2015. a teostati saali ja ühe rühma tualettruumi rekonstrueerimine EAS toetusel; suuremaks renoveerimiseks ei jätku esialgu eelarvevahendeid. Teoreetiliseks võimaluseks toetuse taotlemiseks on planeeritud lasteaiakohtade loomise programmi avanemine EL alanud rahastusperioodil, kuid üleriiklikku olukorda arvestades on olemasolevate lasteaiakohtade füüsilise keskkonna parandamiseks toetuse saamise tõenäosus madal. Osaliselt on teostatud lasteaia köögi- ja põrandate remont (Veterinaar- ja Toiduameti ettekirjutus), samuti on vajalik veel kahe rühma tualettruumide ning köögi abiruumide (Terviseameti ettekirjutused) kui ka küttesüsteemi uuendamine (küttekatla eeldatav kasutusaeg on hinnanguliselt veel 2-3 aastat). Kogu maja vajab täielikku renoveerimist ning sisulist kaasajastamist. Oluliselt tuleb parandada võimalusi arendavate mänguasjade ja õuevahendite ning kaasaegsete õppevahendite hankimiseks.

Kabli Lasteaias on 2015. aasta septembris EHISe andmetel 24 last kahes liitrühmas (mõlemas 12 last), kohti on kokku 40. Prognoositav täituvus aasta keskmisena on 28 last. Seega on ka Kabli Lasteaias praegu vabu kohti. Lasteaed paikneb 1881.a. ehitatud Mäe koolimajas. Aastate jooksul on hoonet korduvalt rekonstrueeritud ja renoveeritud, kuid see vajab edasikestmiseks põhjalikumat uuendamist.

Tabel 5. Lasteaialaste elukohad külade järgi pereregistris (andmed EHIS, 06.09.2015)

Küla	Häädemeeste LA	Kabli LA	Märkused
Häädemeeste alevik	11		
Laiksaare (Saarde v.)	11		6 teise KOV RR
Krundiküla	1		
Jaagupi		1	
Kabli	1	6	
Orajõe		1	
Treimani	1	2	
Metsapoole		6	
Ikla		7	
Pulgoja	1		
Rannametsa	11		
Võidu	2		
Tali (saarde v.)	1		1 teise KOV RR
Papisilla	1		
Massiaru		1	
Nepste	2		
Urissaare	1		

Teine KOV ²	7	Ei liitu küladele
------------------------	---	-------------------

Kokkuvõttes on haridusasutuste ees seisvad väljakutsed järgmised:

1. Õpilaste ja laste arvu jätkuv vähenemine vallas
2. Gümnaasiumiosa hariduslike võimaluste konkureerimine linnakoolidega (s.h loodava Pärnu riigigümnaasiumiga)
3. Lasteaedade ja koolide hoonete füüsilise olukorra halvenemine
4. Riigipoolsete haridustoetuste suhteline vähenemine ja nende kasutamise tingimuste karmistumine
5. Optimaalseima koolivõrgu väljatöötamise vajadus, arvestades valla finantsmajanduslikku seisukorda, territooriumi suurust ja elanikkonna hajutatust.

1.5.2. Kultuur

Kultuuriasutused korraldavad rahvakultuuri edendamist vallas ja viivad läbi mitmesuguseid kultuuri- ja vaba-ajäritusi. Olulisel kohal on täiskasvanute ja noorte ringitöö. Ringide tegevusnäitajad on sõltuvad ühest küljest vastavat huvi omavate elanike arvust piirkonnas ja teisest küljest motiveeritud ja kvalifitseeritud ringijuhtide olemasolust. Positiivse trendina saab märkida kultuuriasutuste, külaseltside jt. kolmanda sektori organisatsioonide koostööd kultuuriürituste korraldamisel ja hoonete kasutamisel.

Häädemeeste vallas tegutsevad kultuurialal järgmised asutused:

- Häädemeeste Huvikeskus
- Treimani Rahvamaja
- Kabli Seltsimaja
- Häädemeeste Raamatukogu
- Kabli Raamatukogu
- Treimani Raamatukogu
- Massiaru Raamatukogu
- Häädemeeste Muuseum

Tabel 6. 2014.a. on kultuuriasutustes ringide ja neis osalejate arvud:

Asutus	Huvi- ja isetegevusringe	Osalejaid kokku 2014.a.
Häädemeeste Huvikeskus	8, neist lastele 3, +2 tasulist	53 täiskasvanut, 31 last
Treimani Rahvamaja	13, neist lastele 1	108, neist 6 last
Kabli Seltsimaja	5, lisaks üks osalejate kulul	60

Kultuuriasutuste hoonete olukord nõuab järjest suuremat tähelepanu ja kulutusi, seda eelkõige Päästeameti ettekirjutustega vastavusse viimiseks, kuid ka kütte- ja muude majanduskulude optimeerimiseks. Treimani Rahvamaja saali põrand on muutunud peaaegu kasutuskõlbmatuks ja nõuab kiiret väljavahetamist, samuti on vajalik hoone soojapidavuse oluline parandamine. Kabli Seltsimaja hoone on antud kasutamiseks külaseltsile ja seal toimub suuremahulise rekonstrueerimise ettevalmistamine. Häädemeeste Huvikeskus kasutab Häädemeeste seltsimaja, mis on olulisel määral renoveeritud ja sisustatud Suurküla MTÜ tegevuse tulemusel. Kultuuriasutustel on välja kujunenud traditsioonilised sündmused, mille korraldamiseks on püütud leida toetust projektidega või asunud korraldama neid tasulistena. Suuremad ülevallalised festivalid on viimastel aastatel kodanikuühenduste korraldatud, samuti projektide ja vabatahtliku töö abil ning osaliselt või täielikult tasulistena.

² Arvestatud lapse elukohta pereregistris, s.h. tegelikult teises KOV-s elavad lapsed

Valla kultuuritöö peamiseks lahendamist vajavateks küsimusteks on hoonete olukord ning kultuuriasutuste struktuuri kohandamine muutunud kasutajate hulga ja vallaelarve võimalustega. Sisulise töö edendamine on seotud peamiselt huviliste ja eestvedajate-ringijuhitud olemasoluga.

Rahvaraamatukogud on Häädemeeste alevikus, Treimanis, Kablis ja Massiarus. Lisaks on kooliraamatukogud Häädemeeste Keskkoolis ja Metsapoole Põhikoolis. Seoses üldise elanike arvu vähenemisega on lugejate arv raamatukogude teeninduspiirkondades vähenenud. Lugejate ja laenutuste arv valla rahvaraamatukogudes (2013.a. raamatukogude tegevusaruannete alusel):

Tabel 7. Valla raamatukogude statistilised näitajad 2013. aastal

Raamatukogu	Teeninduspiirkonna elanike arv	Kasutajaid	Laenutusi	Avatud nädalas
Häädemeeste	1543	584	13514	35 t
Treimani	543	456	4688	27 t (32t)
Kabli	462	192	4649	32 t
Massiaru	221	101	7417	35 t
Kokku	2768	1333	30 268	

Kõigis rahvaraamatukogudes on direktorid, Häädemeeste Raamatukogus on lisaks raamatukoguhoidja ametikoht. Abipersonali on vaid Häädemeeste Raamatukogus, osajaga. Raamatukogude lahtiolekuajad on välja kujunenud vastavalt elanike vajadustele ning raamatukogude endi ja maakonna keskraamatukogu töökorraldusele (üritused väljapool, koolitused jms.). Kooliraamatukogudest on täiskohaga töötaja (raamatukoguõpetaja) Häädemeeste Keskkoolis, Metsapoole koolis tegeleb raamatukoguga üks õpetajatest lisakohustusena.

Raamatukogude fondide täiendamiseks on kasutatud riigieelarvest keskraamatukogu kaudu eraldatud toetust, millele on võimalusel (mitte igal aastal) lisatud summa vallaelarvest. Raamatukogud kasutavad elektroonilisi katalooge (URRAM). Kõigis rahvaraamatukogudes on olemas avalikud internetipunktid.

Raamatukogude peamiseks probleemideks on vähesed rahalised võimalused uute teavikute soetamiseks ning IKT riist- ja tarkvara ajakohase ja töötavana hoidmine. Väheneva lugejaskonna ning koduste internetiühenduste lisandumise taustal on vajalik valla rahvaraamatukogude struktuuri ümberkorraldamise või olemasolevate raamatukogude lahtiolekuajade reguleerimisega vähendada nende jooksvaid kulutusi. Sealjuures tuleb säilitada heal tasemel raamatukogu- ja infoteenused valla olulistest keskustes (Häädemeeste, Kabli, Treimani, Massiaru).

Häädemeeste Muuseum tegutseb eramajas, vallale ei kuulu ka museaale. Vallaelarvest makstakse tasu muuseumi osajaga töötavale juhatajale, samuti on sõlmitud üürileping hoone omanikuga ruumide kasutamiseks. Muuseumil on kohustus olla avatud küllastajate vastuvõtuks kindlaksmääratud kellaaegadel ning osaleda valla ürituste ja kultuurisündmuste ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Muuseumis kogutakse ja tutvustatakse Häädemeeste rahva kultuuripärandit, mis on talletatud sõnas ja pildis. Häädemeeste muuseumi külastas 2013 aastal 924 inimest ja välja oli pandud 10 näitust valla kultuuri ja ajaloo tutvustamiseks.

Lähiaastate jooksul tuleb otsustada muuseumi edasise tegevuse vorm, samuti museaalide kuuluvus muuseumis olemasoleva tulmeregistri alusel.

1.5.3. Noorsootöö

Noorte (7-26-aastaste) üldarv vallas on seoses elanike arvu vähenemisega ja rahvastiku vananemisega langemas. Noorsootöö asutusena on vallas olemas avatud noortekeskus (ANK) Häädemeeste

Huvikeskuse struktuuris. 2014.a. ei ole ANK aktiivne. Peamine noorsootöö toimub koolides, kus on täis- või osajaga huvijuhid. Samuti teevad võimaluste piires noorsootööd kultuuriasutused, tegutsevad noortebändid, noorte isetegevus- ja huviringid. ANK taaskäivitamiseks on vajalik noorsootöötaja olemasolu, võimaluseks on koostöö keskkooli huvijuhiga. Ruumid noorsootööks või selle jaoks kohandamiseks on olemas kõigis piirkondades, Häädemeeste alevikus on olemas Noortemaja, milles tegutses ANK.

Valla esindajad osalevad maakonna noorsootöö arengukava koostamisel.

1.5.4. Kehakultuur

Alates 2014.a. on Häädemeeste Spordikeskuse tegevus asutusena lõpetatud ja hoonet haldab Häädemeeste Keskkool. Vallavalitsuse juures on osajaga valla sporditöötaja, kelle tööülesanneteks on kogu täiskasvanute spordi- ja kehakultuuritegevuse (s.h. spordihoone koolivälisel ajal kasutamise, ülevallaliste võistluste ja maakondlikel ning üleriigilistel võistlustel osalemise) korraldamine selleks eraldatud eelarvevahendite piires.

Metsapoole Põhikooli uus võimla on lahendanud eelkõige kooli probleemid kehalise kasvatuses õppekava täitmisega, kuid seda kasutavad aktiivselt ka ümberkaudsete külade täiskasvanud ja noored vaba-aja spordi- ja kehakultuuritegevusteks.

Häädemeeste staadion on kasutusel peamiselt kooli vajadusteks, selle korrashoidmisega tegeleb ümberkorralduste järel vallavalitsus. Staadion on kasutatav, kuid kaugel kaasaegsetest nõuetest. Aastaid on arutletud staadioni asukoha üle, mis võiks olla kooli- ja spordihoone kõrval. Metsapoole kooli staadion on osaliselt mitterahuldavas olukorras ning vajab suuremat rekonstrueerimist. Külades on spordi- ja mänguväljakuid, mida haldavad külaseltsid või kogukonnad. Kõik valla olulisemad ja kasutuses spordirajatised on kantud Eesti Spordiregistrisse.

Vallas on spordiselts KAJAK, mis ei ole aktiivselt tegutsenud, ning Häädemeeste Amburite Klubi. Peamiselt on noorte sporditegevus koondunud koolidesse ning täiskasvanute kehakultuuritegevust koordineerib vallavalitsus.

1.5.5. Kodanikuühiskond

Häädemeeste vallas on registreeritud 28 mittetulundusühendust (lisaks korteriühistud, seltsingud jt.):

1. Eesti Amburite Liit	15. MTÜ „Ikla“
2. Eesti Märgalade Ühing	16. MTÜ „Avarus“
3. Häädemeeste Amburite Klubi	17. MTÜ Kabli Festival
4. Häädemeeste Ettevõtluskoda	18. MTÜ Lions Club Häädemeeste
5. Kabli Külaselts	19. MTÜ Trummiakadeemia
6. Häädemeeste Kunstkäsitööselts „Rääk“	20. MTÜ Aasavili
7. Häädemeeste Suurküla MTÜ	21. MTÜ Orajõe Magasiait
8. Häädemeeste Martad	22. MTÜ Soometsa Külaselts
9. Jahiselts Massiaru	23. MTÜ Massiaru Külade Ühendus
10. Häädemeeste Spordiselts Kajak	24. MTÜ Treimani rannaküla talumuuseum
11. Häädemeeste Kalevi Külaselts	25. MTÜ Seos
12. MTÜ Abiline	26. Rannametsa Külaselts
13. MTÜ Loovuse Kool	27. Raiesmaa Taluselts
14. MTÜ Häädemeeste Hääd Kultuur	28. MTÜ Treimani külaselts

Kodanikuühenduste tegevusalad on väga mitmekesised, ulatudes talupidamisest kultuuritegevuseni ja heategevusest noorsoo- ja sotsiaaltööni.

2014.aastal ei ole vallaeelarves eraldi summat mittetulundustegevuse toetuseks. Sellest hoolimata on vallavalitsus kõige olulisemaid ja suurimale sihtgrupile suunatud tegevusi toetanud. Koostöö

kodanikuühenduste ja vallavalitsuse vahel on hea, kuid kasutamata võimalusi on mõlemal pool veel hulganisti (kaasamine, teenuste üleandmine jms.).

Vald on liige mittetulundusühendustes: Eesti Linnade Liit, Pärnu Lahe Partnerluskogu, Liivi Lahe Kalanduskogu, Pärnumaa Ühistranspordikeskus. Otsustatud on liitumine Pärnumaa Omavalitsuste Liiduga 2015.aastal.

1.5.6 Häädemeeste vald ja Romantiline Rannatee

Häädemeeste vald kuulub Leader-tegevusgrupi Pärnu Lahe Partnerluskogu piirkonda, täpsem info piirkonna kohta www.plp.ee. Piirkonnale on ühiselt loodud Leader-programmperioodil 2007-2013 ühine kaubamärk Romantiline Rannatee, mille kohta enam infot on saadaval www.rannatee.ee Romantiline Rannatee on turismialase koostöövõrgustiku kaubamärk, mis ühendab Romantilise Rannatee sümbolikat, väärtusi ja sõnumeid kandvaid turismi- ja teenindusettevõtteid, kultuuri-, ajaloo- ning loodusväärtusi, sündmusi, mis jäävad Pärnu Lahe Partnerluskogu tegevuspiirkonda. Romantiline Rannatee on teekond, mis hõlmab Pärnumaa rannikuala kulgedes mööda 240 km pikkust rannajoont Varbla kadakate vahelt liivarandadeni Läti piiri ääres. Romantiline Rannatee põikab Pärnu lahe väikesaartele – Kihnu ja Manijale, ning salapärasesse, iidseid aegu mäletavasse, metsade ja soodega kaetud sisemaa paikadesse. Siin leiab teadlik ja tähelepanelik silm märke unustatud rannajoonest.

1.6. Sotsiaalvaldkond

Sotsiaalhoolekande ülesanneteks on isikule või perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine sotsiaalteenuste ja toetuste kaudu ning sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Käesoleval ajal pakutakse Häädemeeste Sotsiaalkeskuse poolt sotsiaalteenuseid, vältimatut sotsiaalabi ja korraldatakse muu abi andmist ning sotsiaaltoetuste määramist ja maksmist Häädemeeste vallas alljärgnevalt:

Sotsiaalnõustamist osutavad Häädemeeste Sotsiaalkeskuse juhataja ning sotsiaaltöö spetsialist. Sotsiaalnõustamise tulemusena saavad elanikud vajalikku teavet sotsiaalsetest õigustest ja seaduslike huvide kaitsmise võimalustest ning abistatakse konkreetsete sotsiaalsete probleemide lahendamisel edaspidise toimetuleku soodustamiseks.

Eluasemeteenuse osutamiseks on Massiarus sotsiaalaja (8 korterit), lisaks üks 3- toaline korter Võidu külas.

Probleemid: Sotsiaaleluruumide halb seisukord, need vajavad kapitaalremonti.

Võimaldamaks isikule kodustes tingimustes ning harjumuspärases keskkonnas toime tulla osutab üksi elavatele vanuritele ja puuetega inimestele käesoleval ajal koduteenust üks avahooldustöötaja. Sotsiaalhoolekande seadus sätestab kohaliku omavalitsusüksuse ülesanded sotsiaalhoolekande korraldamisel:

- kohaliku sotsiaalhoolekande arengukava väljatöötamine valla või linna arengukava osana;
- sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise korraldamine ning sotsiaaltoetuste määramine ja maksmine;
- kohaliku sotsiaalregistri moodustamine ja pidamine ning sotsiaalregistrist laekuva informatsiooni edastamine Sotsiaalministeeriumi poolt kehtestatud korras;
- eestkostetasutuse töö korraldamine.

Tabel 8. Elanikkonna sotsiaalne koosseis

Aasta	Elanike üldarv	Lapsi (18 a)	Töövõimelised	Pensioniealised (64 +....)
2011	2891	557	1773	561
2012	2858	536	1756	566
2013	2761	497	1700	564
2014	2658	460	1566	633

Valla demograafilisest situatsioonist annab ülevaate järgmine tabel.

Tabel 9. Sündide ja surmade arv

Aasta	2011	2012	2013	2014
Sünde	27	19	18	
Surmad	33	36	38	

01. mai 2014 .a seisuga on Häädemeeste vallas kuni 19 – aastaseid lapsi kokku 460, neist koolieelses eas 128 last, kooliealisi (vanuses 7- 18) 332 last. Kooliealistest lastest õpib Häädemeeste valla koolides 245 last. Lasteaiaeaalistest lastest käib lasteaias 78 last.

Koduteenust osutab Häädemeeste valla eakatele käesoleval ajal üks avahooldustöötaja. Arvestades Häädemeeste valla rahvastiku vananemist ning eakate elanike osakaalu suurenemist on vajalik suurendada koduteenuse osutamise mahtu. Transpordiks on Häädemeeste Sotsiaalkeskusel olemas elektriautod, vajalik on leida eelarvesse rahalised vahendid avahooldustöötaja personalikuludeks. Käesoleval ajal osutavad Häädemeeste Sotsiaalkeskuse juhataja ning sotsiaaltöö spetsialist sooja toidu viimist kliendile 2 isikule 3 korda nädalas.

Võimalusena on eakatele isikutele suunatud koduteenuse pakkumise delegeerimine kolmandale sektorile (MTÜ –le).

Riigieelarvest eraldatakse valla eelarvesse rahalised vahendid toimetulekutoetuseks.

Tabel 10. Toimetulekutoetusteks eraldatud riigieelarvelised vahendid

2011	2012	2013
15423 eurot	19710 eurot	21904 eurot

Valla eelarvest makstakse täiendavaid sotsiaaltoetuseid: sünni – ja matusetootus, eakate juubelitoetus, eakate bussisõidutoetus, toetus majandusraskustesse sattunud isiku või tema pereliikmete hädavajalike kulutuste osaliseks katmiseks ning hooldajatoetust.

Hooldamine hoolekandeesutuses. Ööpäevaringset hooldusteenust pakub Häädemeeste vallas Häädemeeste Hooldekodu, mis mahutab hooldusteenusele kuni 30 klienti. 2014.a on hooldustasu suuruseks 480 eurot kuus.

Probleemid: Hooldekodu siseruumid vajavad renoveerimist, inventar on vananenud, vajab kaasajastamist – ergonoomilised voodid, kohandatud pesemisvõimalused, ratastooliga kliendile tuleb pakkuda suuremaid võimalusi abivahendiga liikumiseks jne.

Võimalused: Taotleda erinevatest fondidest projektidega rahalisi vahendeid. Arendada välja hooldekodu baasil eakate inimeste nn päevahoiu intervallteenus.

Täiendavaks võimaluseks on hooldekoduteenuse osutamine eraettevõtluse või kolmanda sektoriga koostöös.

Sotsiaalhoolekande seadus kehtestab kohaliku omavalitsusüksuse ülesanded sotsiaalhoolekande korraldamisel alljärgnevalt:

- sotsiaalhoolekande arengukava väljatöötamine valla või linna arengukava osana;

- sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise korraldamine ning sotsiaaltoetuste määramine ja maksmine;
- kohaliku sotsiaalregistri moodustamine ja pidamine ning sotsiaalregistrist laekuva informatsiooni edastamine Sotsiaalministeeriumi poolt kehtestatud korras;
- eestkostetasutuse töö korraldamine.

Häädemeeste Päevakeskus on valla elanikele sh psüühiliste erivajadustega isikutele sotsiaalteenuseid osutav Häädemeeste Sotsiaalkeskuse struktuurüksusena tegutsev hoolekandetasutus. Päevakeskuse asukoht on Häädemeeste alevik, Lasteaia 1.

Päevakeskus pakub psüühiliste erivajadustega klientidele erihoolekandeteenuseid:

- igapäevaelu toetamise teenus;
- töötamise toetamise teenus;
- toetatud elamise teenus.

Sotsiaal- ja tervishoiu valdkonna probleemid ning võimalused

- Sotsiaaltransporditeenuse puudumine. Päevasel tööajal ning eelneval kokkuleppel on võimalik Häädemeeste Sotsiaalkeskuse sotsiaaltöötajatel ametiautosid kasutada abivajaja transpordil, kuid töövälisel ajal (nädalavahetustel) või kui sotsiaaltöötajatel ei ole võimalust aidata, on vajalik transporditeenus. Invatranspordi osutab Pärnu eraettevõtja www.invabuss.ee, kuid see transporditeenus on kohalikule inimesele liiga kallis. Võimalused: Sotsiaaltranspordi korraldamiseks on vajalik välja töötada vastav kord, mis annaks aluse teenuse osutamiseks ning lahendada antud probleem koostöös kohaliku era – või kolmanda sektoriga.
- Sotsiaalteenuste valiku laiendamine/arendamine on rahaliselt kohalikul tasandil raskendatud. Käesoleval ajal kasutab Häädemeeste Sotsiaalkeskus erinevate sotsiaalteenuste (psühholoogiline nõustamine, võlanõustamine, varjupaiga teenus jne) tellimist Pärnu linnas neid teenuseid osutatavatelt asutustelt. Võimalused: teha koostööd teenuste pakkumiseks naabervaldadega.
- Häädemeeste vallas on aktiveerunud külakogukonna liikumine. Sotsiaalvaldkonnas saab kolmas sektor MTÜ vormis aktiivselt kaasa aidata sotsiaalse turvalisuse kasvule ning elanikkonna toimetuleku paranemisele. Näiteks saab MTÜ osaleda Töötukaasa poolt korraldatud Tööklubi hankel, läbi viia erinevaid projekte (infopäevad, koolitused) elanike toimetuleku suurendamiseks.

1.7. Majandus

1.7.1. Ettevõtlus

Vallas on registreeritud 4 aktsiaseltsi, 2 tulundusühingut, 156 osühingut ning 107 füüsilisest isikust ettevõtjat.

Hetkel puudub omaette andmebaas tegutsevate ettevõtete kohta, samuti nende jaotus tegevusalade järgi. Puudulik on ülevaade olemasolevatest ja loodavatest töökohtadest, ettevõtjate edukusest, koolitusvajadusest.

Põhilised tööandjad vallas:

Vallavalitsus allasutustega,
Saint-Gobain Weber Ehitustooted AS
Metsa- ja puidutöötlemisettevõtted
Teenindus- ja kaubandusettevõtted

Häädemeeste mineraalveetehas
 Sevenoil EST OÜ Häädemeeste tankla ja Ikla Kantiin
 OÜ Aminolte
 Massiaru Põllumajanduslik OÜ

Olulisemad tegevusalad: metsandus, teenindus, puidu töötlemine, põllumajandus, tööstuslik tootmine, ehitus

Investeeringuteks on vähe omakapitali ja välisinvesteeriid, samuti on puudu laenuatagatistest. Ettevõtlikkust pidurdab tööjõu madal kvaliteet, põllumajanduse vähene tasuvus, vähene kogemus turgude otsimisel ja investeerijate leidmisel, tehnilise infrastruktuuri puudused.

Ettevõtlust soodustavad kohalike ressursside olemasolu (põllumajanduseks sobiv haritud maa, mets, maavarad, loodus turismiks), sadama lähedus, hea teedevõrk, toimiv ettevõtluse tugisüsteem.

Perspektiivne on Häädemeeste mineraalvee tootmise taaskäivitamisega seotud (turismi)teenuste arendamine.

Turismi arendamiseks tulevikus on vajalik väikesadamate arendamine, sh Jaagupi sadama väljaarendamine jahi- ja kalasadamana.

Ettevõtlusinfot vahendab ja koolitusi korraldab Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus. Ettevõtjate ja ettevõtlust alustada soovivate elanike huvi korral on võimalik vastavad tegevused korraldada vallas.

Probleemid:

Kvalifitseeritud tööjõu, aga ka äriideede ja ettevõtlikkuse puudus.

Vabade maade, investeerimisobjektide vähesus

1.7.2. Tööhõive

Tööeas elanike arv oli 1.1.2011 seisuga 1722 (59,6% elanikkonnast), 1.1.2014 seisuga 1566 (58,9%). Üksikisiku tulumaksu maksab keskmiselt 1100 isikut. Paljud käivad tööl mujal, peamiselt Pärnu linnas või välismaal.

Seisuga 31.01.2015 oli vallas registreeritud 64 töötut, 31.07.2015 oli see arv 60. Seisuga 30.09.2014 oli vallas registreeritud töötuid 50. 31.01.2014 oli näitaja 83, 2013 aastal 70 ja 2012. aastal 104. 31.01.2011.a seisuga oli Töötukassa andmetel registreerinud end töötuks 150 Häädemeeste valla kodanikku, lisandusid registreerimata pikaajalised töötud. Seega on töötus absoluutarvudes vähenemas.

Elanike keskmine sissetulek on madalam kui Pärnumaal keskmiselt ja tunduvalt väiksem Eesti keskmisest.

Väikeettevõtluse toetamiseks maapiirkondades, sealhulgas tööjõuküsimuste lahendamiseks on võimalik saada toetust LEADER-programmist, mis teostub läbi Pärnu Lahe Partnerluskogu.

Probleemid:

- töökohtade vähesus;
- alkoholiprobleemid;
- mujal töölkäimine on elanikele kulukas;
- motivatsiooni puudumine;
- rahaliste võimaluste piiratus enda koolitamiseks;
- kvalifitseeritud ja motiveeritud tööjõu vähesus.

Kaugtöö ja e- õppe võimalused

Häädemeestel elades võib töötada või õppida ka mujal, seda soosib eelkõige rahulik, looduslähedane ja turvaline elukeskkond, hea transpordiühendus keskustega, aga ka heatasemeline internetiühendus. Eelnimetatu annab eelkõige võimaluse paindlike töötingimustega haritlastele –

näiteks projekterijad, teadlased, loometöötajad jt., kes võivad elada Häädemeeste vallas kas aastaringelt või sesoonselt.

1.8. Tehniline infrastruktuur

1.8.1. Infotehnoloogia

Internetiühenduse tagamisel viimastel aastatel probleeme ei ole olnud, lisaks püsiühenduste võimalustele on saadaval ka mobiilse interneti lahendused. Vajalik on toetus ja IT alased koolitused elanikele internetikasutuse osas.

Raamatukogud kuuluvad ühtsesse raamatukogude tarkvarasüsteemi, mis tagab infovahetuse nii omavahel kui keskraamatukogude andmebaasidega. Pidevat kaasajastamist vajab raamatukogudes asuvate avalike internetipunktide riist- ja tarkvara.

1.8.2 Teed, tänavad ja bussitransport

Riigiteed. Häädemeeste valda läbib rahvusvaheline Tallinn-Pärnu-Ikla põhimaantee (Via Baltica), lisaks tugimaantee Kilingi-Nõmme suunas. Kehtestatud on Pärnu maakonna planeeringut täpsustav teemaplaneering „Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-Ikla (Via Baltica) trassi asukoha täpsustamine km 92,0-170,0“ Paikkondade kesksi ühendavad alevikuga kõvakattega riigiteed, kruusatee (on osaliselt kaetud tolmuva kattega) on Soometsa ja aleviku vahel. Riigiteed on üldiselt heas seisukorras ning neid hooldatakse pidevalt, ka lumetõrje on tasemel. Riigiteid haldab vallas AS Eesti Teed Lääne piirkond.

Kohalikud teed. Vallateid on kokku üle 100 kilomeetri, need vajavad kõik investeeringuid. Vallateed on kantud Teederegistrisse, toimub protsess nende kandmiseks katastrisse. Teid haldab vallavalitsus, kusjuures ekspluatatsiooni- ja remonditööd teostatakse vastavalt hankekorrale. Toimub protsess erateede avalikuks kasutuselevõtuks ja vastavate lepingute sõlmimine. Valla teed on õhukese kruusakatte ja nõrga liivavalliga, mistõttu nende kandevõime on väike, eriti kevaditi. Aleviku tänavate kvaliteet on rahuldav, probleemiks on kõnnitee puudumine peatee (Rannametsa-Ikla maantee) ääres.

Vajalik on kergliiklusteede rajamine Rannametsa-Ikla maantee ääres, kus turismiperioodil toimub intensiivne jalgrattaliiklus. Kohalike elanike liiklusohutust arvestades ning ligipääsude tagamiseks olulistele avalikele objektidele (eelkõige koolid, kultuuriasutused, kauplused) on esmatähtsateks planeeritavateks kergliiklustee lõikudeks jalg- ja jalgrattatee Häädemeeste aleviku piires ja Kabli külas vähemalt looduskeskusest alates asula lõunapiirini; Treimani ja Metsapooli kooli vahel on vajalik kergliiklustee kui õpilaste ohutu koolitee osa.

Ühistransport. Pärnu-Ikla liinil on liiklustihedus enamiku sõitjate esmaseid vajadusi rahuldav. Halvem on olukord Massiaru ja Soometsa liinidega, eriti nädalavahetustel. Samas ei peeta võimalike reisijate arvu neis piirkondades piisavaks lisaliinide avamiseks või sõiduplaanide tihendamiseks. Bussitransport on tihedalt seotud koolide tööajaga ning sõiduplaanide muutmine nõuab koostööd bussifirmade ja maavalitsusega. Vald on liitunud MTÜ Pärnumaa Ühistranspordikeskusega, mis peab paremini kaitsma ühistranspordikasutajate huve.

Tänavavalgustus on Häädemeeste alevikus ja Kablis, Treimanis ning Massiarus. Teistes valla küldes tänavavalgustus praktiliselt puudub. Häädemeeste alevikus on toimunud tänavavalgustuse kaasajastamine ja mõningane laiendamine.

Positiivne on külaseltside initsiatiiv eratänavate ja -teede tänavavalgustuse rajamisel teede ja tänavate rajamisel ning remontimisel ja korrashoiul. Eelnimetatud tegevuste rakendamiseks on külaseltsidel võimalik taotleda projektipõhiseid finantsvahendeid.

1.8.3 Veemajandus

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni valdkonna tegevused on määratud Häädemeeste valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukavas aastateks 2012-2024, mis on aluseks rahalise toetuse taotlemiseks EL fondidest ja programmidest.

1.8.4. Soojamajandus

Soojuse tootmise elumajadele Häädemeeste alevikus ja külades on majade valdajad lahendanud individuaalselt, kaugküte puudub.

Valla asutustel on iseseisvad küttesüsteemid, sealhulgas elektri- ja ahjuküte ning vedel- ning tahkekütusel töötavad katlad. Lähiajal on vajalik küttesüsteemi ja katla renoveerimine Häädemeeste Lasteaias. Häädemeeste Keskkoolis tegeleb lepingujärgne soojusenergia müüja biokütuse (hakkepuidu) kasutuselevõtmisega energiaallikana.

Ümberehitused kortermajade küttesüsteemides küttepuidu kasutamiseks ei ole alati teostatud kehtivaid tuleohutuseeskirju arvestades.

Hoonete ehitamisel ja renoveerimisel tuleb eelistada energiasäästlikke lahendusi.

1.8.5. Jäätmekäitlus ja heakord

Valdkonna arendamist käsitleb Häädemeeste valla jäätmekava 2014-2020, mis on valla arengukava osaks.

Häädemeeste vald on viimaste aastate jooksul osa võtnud konkursist „Kaunis Kodu“. Nende konkursside tulemusena on täheldatav edasimineki üldises heakorras, kuid on siiski mitmeid väga korrast ära krunkte ja ehitisi.

Heakorda reguleerib Häädemeeste valla heakorra eeskiri. Üldise heakorraseme tõstmiseks ja tiheasustusalade haljastuse väljaarendamiseks on vajalik tegeleda endiste ja uute pargialade määratlemisega ning nende korrastamise ja hooldamisega.

1.9. Turvalisus

Tuletõrje- ja päästeteenistus. Häädemeeste I grupi päästekomandos on organiseeritud ööpäevane valveteenistus, mis peab tagama 3- liikmelise tulekustutus- ja päästemeeskonna väljasõidu ning osalemise tulekustutus- ning päästetöödel.

Komando depoohoone on rajatud endistesse kolhoositöökoja ruumidesse, kus garaaži põrand on liivakattega ja ei vasta nõuetele. Olukord laheneb, kuna Häädemeestele on projekteeritud ja riigi poolt rajamisel kaasaegne politsei-ja päästeteenistuse hoone.

Veevõtukohtade korrastamine on vajalik ka valla ehitustegevuse nõuetele vastavusse viimiseks.

Korraldajad. Häädemeeste konstaablijaoskonna teeninduspiirkonda kuuluvad Häädemeeste ja Tahkuranna vald, hõlmates 635 ruutkilomeetrit ca 5400 elanikuga. Konstaablijaoskonnas töötavad piirkonnavanem piirkonnapolitseinikud. Häädemeeste Vallavalitsuse koosseisus on osaajaga nooremispektori ametikoht, mis sisaldab abipolitseiniku ülesandeid.

Politseitöö paremaks korraldamiseks on vajalik vallapoolne regulaarne toetus, võimaluse korral ka rahaline.

Alaealiste õigusrikkujatega tegeleb vallavalitsuse poolt moodustatud alaealiste komisjon, mis tegutseb tihedas koostöös politsei, kriminaalhooldaja ja prokuratuuriga.

Vallas on korrahoolduse alusel kehtestatud valla haldusterritooriumil avaliku ürituse korraldamise ja pidamise eeskiri. Kehtib heakorraeeskiri, samuti koerte ja kasside pidamise eeskiri.

Häädemeeste vallas on Kalevi Naabrivalve Sektor (asutatud 2007), mis asub Häädemeeste aleviku lõunaosas ja Jaagupi külas, naabrivalve sektoriga on liitunud 9 majapidamist, perspektiivikas on kasutada kolmanda sektori osalust naabrivalve tõhustamiseks ja uute sektorite moodustamiseks ning laienemiseks.

2. Häädemeeste valla hetkeolukorra koondhinnang

Külades läbiviidud koosolekutel ja nendele eelnenud ning järgnenud aruteludel toodi välja järgmised Häädemeeste valla hetkeolukorda iseloomustavad asjaolud.

Tabel 11. Häädemeeste valla SWOT analüüs

TUGEVUSED	NÕRKUSED
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teotahtelised elanikud ▪ Soodne logistiline asukoht ▪ Mitmekesine looduskeskkond ▪ Traditsioonilised ja valla piire ületavad üritused ▪ Haridusasutuste olemasolu ▪ Head sportimisvõimalused spordikeskustes ▪ Arenev ja mitmekesine seltsitegevus ▪ Tugevad külakogukonnad 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elanikkonna vähenemine ▪ Internetiühenduse kvaliteedi ebahühtlus ▪ Teede korrashoid ▪ Vesi ja kanalisatsioon ▪ Kasutamata tootmishooned ▪ Tänavavalgustus ▪ Kergliiklustee(de) puudumine ▪ Kõnniteede puudumine tiheasustuspiirkondades ▪ Töökohtade ja samas kvalifitseeritud tööjõu vähesus ▪ Puuduvad hooajavälised (talvised) turismiteenused
VÕIMALUSED	OHUD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Euroopa Liidu struktuurifondide toetused arendusprojektide teostamiseks ▪ Turismi trendid maailmas ▪ Info- ja kommunikatsiooni-tehnoloogia areng ▪ Vabaihenduste ja vabatahtlikkuse levik ▪ Töömuustrite muutumine 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Haldusreformi ebamäärane seis ▪ Riigipoolsete rahastamispõhimõtete pidev muutumine ▪ Riigi seadusandlikud algatused ▪ Demograafiline situatsioon ▪ Hinnatõus ja sellest tulenev kulude kasv infrastruktuuri ülalpidamiseks ▪ Jätkuv linnastumine ▪ Euroopa tööturu mobiilsuse kasv

TV põhistrateegia

Lähtuvalt valla tugevustest on võimalik ära kasutada turismitrende ja EU struktuurifonde ning soodustada puhkemajanduse arendamist läbi kergliiklustee rajamise ja ettevõtjate abistamise turismiteenuste mitmekesistamisel.

NV põhistrateegia

Valla nõrkuste kõrvaldamiseks on võimalik kasutada EU struktuurifonde ja infotehnoloogia arengut. Eelkõige internetiühenduste parandamiseks, kergliiklusteede rajamiseks ja tänavavalgustuse kaasajastamiseks. Seda kõike toetab töömuustrite muutumine, mis võimaldab täna järjest enamatel töökohtadel töö tegemist asukohast sõltumatult.

3. Visioon ja strateegilised eesmärgid

Häädemeeste vald on tegusa elanikkonnaga, kultuuripärandit ja elukeskkonda väärtustav hea mainega vald.

Visiooni selgitus:

- **tegus elanikkond** – vallas on aktiivsed, uuendusmeelsed ja oma valla hea käekäigu eest seisvad inimesed;
- **kultuuripärandi ja elukeskkonna väärtustamine** – vallas on omavahel seotud ajaloo, kultuuripärandi ning looduse hoidmine ja väärtustamine;
- **hea maine** – vallal on positiivne maine nii kohalike elanike kui ka ettevõtjate ja puhkajate seas.

3.1. Häädemeeste valla arengumudel

Häädemeeste valla arengumudel illustreerib seda, millised on strateegilised eesmärgid visiooni poole liikumiseks ja millega tuleb tegeleda strateegiliste eesmärkide saavutamiseks.

Joonis 1. Häädemeeste valla arengumudel

3.2. Strateegilised eesmärgid ja mõõdikud visiooni poole liikumiseks

1. **Tegus elanikkond** – vallas on aktiivsed ja uuendusmeelsed ning oma valla hea käekäigu eest seisvad inimesed
Mõõdikud:
  - elanike arv
  - kogukondade omaalgatuslike tegevuste arv
  - elanike rahulolu kaasamisega valla ja külade tegemistesse

2. **Kultuuripärandi ja elukeskkonna väärtustamine** – vallas on omavahel seotud ajaloo, kultuuripärandi ning looduse hoidmine ja väärtustamine
Mõõdikud:
  - elanikkonna rahulolu pärandkultuuri väärtustamisega ja valla kultuurieluga
  - elanikkonna rahulolu elukeskkonnaga

3. **Hea mainega vald** - vallal on positiivne maine nii kohalike elanike kui ka ettevõtjate ja puhkajate seas
  - elanikkonna, ettevõtjate ja puhkajate rahulolu avalike teenustega
  - puhkajate rahulolu vallas pakutavate teenustega
  - ettevõtjate rahulolu avalike teenustega

Rahulolu hindamiseks viiakse läbi uuring valla elanike, ettevõtjate ja puhkajate seas. Uuringu läbiviimisel rakendame Häädemeeste Keskkooli õpilasi, kes õpivad majandusõpetuse valikainet.

3.3. Arendusvaldkondade eesmärgid ja mõõdikud

1. Haridus ja noorsootöö (seos strateegiliste eesmärkidega 1, 2, 3)

Eesmärgid	Mõõdikud
1. Kõikidele valla elanike registris olevatele lastele on olemas võimalus alushariduse omandamiseks.	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsed saavad lasteaiakohad vanemate poolt soovitud ajal. • Kõik kooliastujad on läbinud alushariduse õppekava.
2. Alternatiivsete lapsehoiu võimaluste toetamine.	<ul style="list-style-type: none"> • Alternatiivset lapsehoiu võimalust taotlenute ja rahuldatud taotluste suhe.
3. Häädemeeste Keskkoolis ja Metsapoole Põhikoolis on võimalik omandada konkurentsivõimeline haridus.	<ul style="list-style-type: none"> • Riigieksamite tulemused. • Soovitud erialal õppima pääsenute arv.
4. Hariduse mitmekesistamisel arvestatakse nii piirkonna ettevõtluse kui ka loodus- ja kultuuripärandiga.	<ul style="list-style-type: none"> • Häädemeeste keskkoolis õpetatakse valikaineid, mis lähtuvad piirkonna eripäradest.
5. Haridusasutustes on tagatud õppekava täitmiseks vajalik õppekeskkond.	<ul style="list-style-type: none"> • Haridusasutuste õppekeskkond, õppevahendid, õpikute valik, inventar ja tehnilised vahendid vastavad kehtestatud nõuetele. • Kvalifitseeritud õpetajate olemasolu.
6. Noortele on olemas mitmekesised huvihariduse ja huvitegevuse võimalused.	<ul style="list-style-type: none"> • Noorsootöös osalevate noorte arv. • Vallas on tegutsev huvikool. • Mujal huvikoolides õppijate arv.

7. Valla noored on aktiivsed ja kaasatud valla ettevõtmistesse.	<ul style="list-style-type: none"> • Kaasatud noorte arv. • Vallas on olemas elujõuline noorteorganisatsioon.
8. Õpilased täidavad koolikohustust.	<ul style="list-style-type: none"> • Koolikohustust rikkuvate õpilaste arv on langenud (trend).
9. Kõigi valla elanike registris olevatele erivajadustega (HEV) lastele on tagatud tugiteenused alus- ja keskkariduse võimetekohase hariduse omandamiseks.	<ul style="list-style-type: none"> • HEV lastele osutatakse (tagatakse) kvaliteetseid tugiteenuseid.

2. Loodus- ja elukeskkond (seos strateegiliste eesmärkidega 2, 3)

Eesmärgid	Mõõdikud
1. Välja on kujundatud kaasaegne infrastruktuur.	<ul style="list-style-type: none"> • Joogivee kvaliteet. • Internetiühenduste kvaliteet. • Tänavavalgustuspunktide arv. • Liinibusside graafiku vastavus vajadustele. • Ühisveevärgi ja kanalisatsiooniga liitunute arv. • Hajaasustuse programmi toel ehitatud ja rekonstrueeritud vee- ning kanalisatsioonisüsteemide arv • Hooldatud kohalike maanteed (vallateede) km või ka valikus kasutuses olevate erateede km arv.
2. Valla territoorium on hoolitsetud ja heakorrastatud ning toimub jäätmete liigiti kogumine.	<ul style="list-style-type: none"> • Haljasalad on hooldatud õigeaegselt. • Vallas on piisavalt jäätmekogumiskohti.
3. Avalikud rannad ja juurdepääsud randadele on tähistatud, korrastatud ja valvatud.	<ul style="list-style-type: none"> • Viitade olemasolu. • Hooldajate olemasolu või hoolduslepingutega kaetus.
4. Kogukond on kaasatud keskkonnanahoiu korraldamisse.	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnateadlikkust suurendavate ettevõtmiste arv.
5. Loodus-, ajaloo- ja kultuuriväärtused on korrastatud ja tähistatud, info nende kohta on kättesaadav.	<ul style="list-style-type: none"> • Tähistatud objektide arv. • Avaldatud publikatsioonide ja teavikute arv piirkonna ajaloo ja kultuuripärandi kohta.
6. Elanikkonna tegevusi oma elukeskkonna parendamiseks tunnustatakse.	<ul style="list-style-type: none"> • Tunnustamisühendused on välja töötatud ja ellu rakendatud.

3. Ettevõtlus (seos strateegiliste eesmärkidega 1, 3)

Eesmärgid	Mõõdikud
1. Puhketeenused on mitmekesised ja vastavad külastajate ootustele	<ul style="list-style-type: none"> • Puhkajate rahulolu pakutavate teenustega.
2. Ettevõtjad osalevad aktiivselt Romantilise Rannatee koostöövõrgustikus	<ul style="list-style-type: none"> • Võrgustikulises tegevuses osalevate ettevõtjate arv.
3. Loodud on tööstus- ja tootmisalade ning – objektide andmebaas.	<ul style="list-style-type: none"> • Andmebaasi olemasolu.
4. Loodud on vallas tegutsevate ettevõtjate andmebaas.	<ul style="list-style-type: none"> • Andmebaasi olemasolu.
5. Valla ettevõtluskeskkonda turundatakse ühtse tervikuna.	<ul style="list-style-type: none"> • Ettevõtete arv. • Ärimaa pindala.
6. Ettevõtlus on keskkonda säästev.	<ul style="list-style-type: none"> • Probleemsete ettevõtete arv.
7. Ettevõtjad teevad koostööd äri võimaluste laiendamiseks.	<ul style="list-style-type: none"> • Äri võimaluste laiendamise seotud ühiste ettevõtmiste arv.

8. Ettevõtjad on kaasatud otsuste langetamisse.	<ul style="list-style-type: none"> Koostöös tehtud otsuste alusel ellu viidud muutuste arv.
---	--

4. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid (seos strateegiliste eesmärkidega 1, 3)

Eesmärgid	Mõõdikud
1. Valla elanikele on tagatud kvaliteetne ja õigeaegne esmatasandi arstiabi.	<ul style="list-style-type: none"> Toimub perearsti vastuvõtt ja erivajadustega isikutele on tagatud transporditeenus.
2. Hoolekandesüsteem on elanikkonna toimetulekut toetav	<ul style="list-style-type: none"> Sotsiaalteenused on kõrge kvaliteediga ja lähtuvad klientide tagasisidest.
3. Laste ja noorte sotsiaalne turvalisus ning lastega perede toimetulek on tagatud.	<ul style="list-style-type: none"> Lastega peredele pakutakse peret toetavaid teenuseid ja makstakse toetusi.
4. Valla elanikel on kõrge teadlikkus tervise edendamiseks	<ul style="list-style-type: none"> Läbiviidud terviseprojektide arv. Vallas on olemas terviseprofiil.
5. Häädemeeste valla registris olevale eakale osutatakse koduteenust	<ul style="list-style-type: none"> Toimiv koduteenus
6. Eakatele osutatakse kvaliteetset üldhooldekoduteenust.	<ul style="list-style-type: none"> Hooldekodu on renoveeritud. Toimib intervallhoolduse teenus.
7. Häädemeeste vallal on korrastatud sotsiaaleluruumid.	<ul style="list-style-type: none"> Sotsiaaleluruumid on renoveeritud.

5. Kultuur, sport ja vaba aeg (seos strateegiliste eesmärkidega 1, 3)

Eesmärgid	Mõõdikud
1. Vallas on heakorrastatud rahvamajad, laululava ja muuseum ning need leiavad aktiivset kasutamist.	<ul style="list-style-type: none"> Rahvamajade, laululava ja muuseumi kasutusintensiivsus (tundide arv aastas). Tegutsevate ringide arv. Avalike kultuuriürituste arv.
2. Spordirajatised on avatud kõikidele huvilistele ja neid kasutatakse aktiivselt.	<ul style="list-style-type: none"> Spordirajatiste kasutusintensiivsus (tundide arv aastas). Avalike spordiürituste arv.
3. Raamatukogude teenused on valla suuremates asumites kättesaadavad.	<ul style="list-style-type: none"> Lugejate arv Laenutuskordade arv
4. Avaliku-, era- ja kolmanda sektori koostöös on loodud mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks.	<ul style="list-style-type: none"> Koostöös toimunud sündmuste arv.
5. Toetatakse vallas toimuvaid traditsioonilisi kultuurisündmusi.	<ul style="list-style-type: none"> Toetatud sündmuste arv.

6. Turvalisus (seos strateegiliste eesmärkidega 1 ja 3)

Eesmärgid	Mõõdikud
1. Vallas on välja arendatud turvaline ja ohutu elukeskkond.	<ul style="list-style-type: none"> Valla elanike rahulolu füüsilise turvalisusega. Süütegude arv (kuriteod, väärteod). Operatiivteenuste sündmuskohale jõudmise aeg. Naabrivalvepiirkondade arv. Olemasolevad tuletõrje veevõtukohtad on korrastatud.
2. Tiheasustusaladel on välja ehitatud kõnniteed	<ul style="list-style-type: none"> Kõnniteede pikkus (lõikude arv).
3. Tiheasustusalade tänavavalgustus on kaasajastatud	<ul style="list-style-type: none"> Kaasajastatud tänavavalgustuspunktide arv.
4. Vana Tallinn-Riia maantee juurde on rajatud kergliiklustee.	<ul style="list-style-type: none"> Kergliiklustee pikkus.

7. Haldussuutlikkus ja koostöö (seos strateegiliste eesmärkidega 1, 2, 3)

Eesmärgid	Mõõdikud
1. Valla elanike teenistuses on kompetentne ja haldussuutlik valla ametnikkond ning volikogu	<ul style="list-style-type: none"> • Elanikkonna rahulolu vallavalitsuse ja volikogu tööga.
2. Vallal on ühtne visuaalne identiteet.	<ul style="list-style-type: none"> • Valla olemas stiiliraamat, mille alusel kujundatakse bussioote kohad, infotahvlid ja viidad.
3. Osalemine Pärnu Lahe Partnerluskogu ja Pärnu Lahe Kalanduskogu ettevõtmistes.	<ul style="list-style-type: none"> • Teostatud Leader projektide arv.
4. Valla vabaihenduste liikmed osalevad aktiivselt valla elu korraldamisel.	<ul style="list-style-type: none"> • Tegutsevate vabaihenduste liikmete arv. • Vabaihenduste poolt läbi viidud projektide arv. • Valla juhtimisse haaratud kogukonna liikmete arv ja osakaal.
5. Toimub rahvusvaheline koostöö sõprusvaldadega.	<ul style="list-style-type: none"> • Ühissetevõtmiste arv. • Kehtivate koostöölepingute arv.
6. Avalikke teenuseid arendatakse koostöös naaberomavalitsustega	<ul style="list-style-type: none"> • Välja arendatud teenuste arv.

4. Prioriteetsed investeeringuobjektid

1. **Häädemeeste hooldekodu renoveerimine** võimalusel koos hooldushaigla osa ehitamisega.
2. **Haridusasutuste** (Häädemeeste ja Kabli lasteaedade ning Häädemeeste Keskkooli) **hoonete rekonstrueerimine**. Lasteaedade hooned on muutunud osaliselt mittevastavaks tänapäeva nõuetele. Keskkooli hoone edasisel rekonstrueerimisel saab lahendada ka Häädemeeste Muusikakooli hoone mitterahuldavast olukorrast tulenevad peatselt saabuvad ruumiprobleemid.
3. **Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonitorustike rekonstrueerimine**. Valla ÜVK ehitusprojekt on olemas, alustatud on rekonstrueerimistöid alevikus ja pumplates.
4. **Jaagupi sadama** ehk meie valla „merevärava“ edasine arendamine – kaid lõbusõidu-, pääste- ja järelvalvelaevadele (päästeameti, veepolitsei ja keskkonnainspektsiooni alustele).
5. **Kergliiklusteede rajamine** vana Pärnu-Riia maantee äärde, s.h kõnni- ja jalgrattateed Häädemeeste aleviku piires, Kabli külas ja Treimani ning Metsapoolse kooli vahel.
6. **Treimani supelranna arendamine kompleksis rahvamajaga**. Treimani on eelkõige tuntud kui Tartu-Viljandi taustaga loome ja kultuuriinimeste suvituskoht. Treimani supelrand moodustab koos Treimani rahvamaja ja spordiplatsiga ühtse terviku. Treimani supelranna arendamise vastu on huvi üles näidanud ka Treimani Külaselts.

5. Arengukava seire ja muutmise kord

Arengukava muutmine toimub igal aastal ning see eelneb valla järgneva aasta eelarve koostamisele. Arengukava muutmise käigus koostatakse ülevaade arengukava elluviimise senisest käigust ja aktualiseeritakse valda iseloomustav statistiline materjal. Sealjuures hinnatakse arengustrateegia elluviimise edukust ja saavutusi ning investeeringute kavas toodud objekte ja tegevusi.

Kõik arengukava muutmissetpanekud esitatakse volikogule. Arengukava muutmiseks loetakse olukorra analüüsi, visiooni ja arengumudelid esitatud strateegia sisulisi muutusi, samuti tegevuskava eesmärkide, ülesannete ja tegevuste muutmist või uute lisamist, mis oluliselt muudavad vallaeelarve kasutamist.

Arengukava projekti koostab valitsus ja esitab selle kinnitamiseks volikogule. Kõik valla arengudokumendid (üldplaneering, eelarvestrateegia, arengukava, valla territooriumi osa arengukava, valla ametiasutuse hallatavate asutuste arengukavad) peavad olema omavahel seotud ning ei tohi olla vastuolus.

Vallavalitsus korraldab avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamise arengukava koostamise protsessi ning tagab kehtestatud arengukava järgimise. Teade arengukava ja selle muutmise eelnõu avalikustamise kohta avaldatakse valla veebilehel.

6. Tegevuskava 2015 - 2020

Tegevuskavas on ära toodud need tegevused, mida on planeeritud ellu viia aastatel 2015-2020 ning siin on kolme liiki tegevusi:

1. tänaseks teada oleva rahastuse ja eelarvega tegevused (maksumuse kohal konkreetne number)
2. orienteeruva rahastuse ja eelarvega tegevused, mille konkreetne rahastus selgub töö käigus (numbri järel *)
3. raha mitte nõudvad või mittehinnatava maksumusega tegevused: maksumuse koha peal “+”.(ka tegevused, mida teostatakse eelarvevahenditest)
4. Investeeringute osas on tegevuskavasse märgitud planeeritav kogusumma ja võimalikud rahastusallikad.

Arendus- valdkond	Eesmärgid	Tegevused	Maksumus			Finant- seerimise allikad	Teostajad
			2015	2016	2017- 2020		
1. Haridus ja noorsootöö							
1.1 Kõikidele valla elanike registris olevatele lastele on olemas võimalus alushariduse omandamiseks.							
1.1.1	Häädemeeste ja Kabli lasteaia renoveerimine			+	+	EU, KOV	KOV,EU
1.1.2	Laste lasteaeda ja koju transportimise alternatiivsete lahenduste toetamine	+		+	+	KOV	KOV, vanemad
1.1.3	Lasteaedade õpi- ja kasvukeskkonna kaasajastamine nii toas kui õues	+		+	+	KOV	KOV, MTÜd
1.2 Alternatiivsete lapsehoiu võimaluste toetamine.							
1.2.1	Alternatiivse lapsehoiu vajaduse kaardistamine	+		+	+	KOV, MTÜ-d	KOV, MTÜ-d
1.2.2	Vajadusel alternatiivse lapsehoiu võimaluste toetamine	+		+	+	KOV, MTÜ-d	KOV, MTÜ-d
1.3 Häädemeeste Keskkoolis ja Metsapoolse Põhikoolis on võimalik omandada konkurentsivõimeline haridus.							
1.3.1	Õpetajate kvalifikatsiooni tõstmise toetamine	+		+	+	KOV	KOV, koolid
1.3.2	Õppekeskkonna pidev kaasajastamine	+		+	+	KOV	KOV, koolid
1.4 Hariduse mitmekesistamisel arvestatakse nii piirkonna ettevõtluse kui ka loodus- ja kultuuripärandiga.							
1.4.1	Praktikute kaasamine õpetamisse	+		+	+		KOV, koolid
1.4.2	Õpilaste arengu innustamiseks koostöö toetamine vilistlaste, ettevõtjate ja kõrgkoolidega	+		+	+		Koolid, TÜ Pärnu Kolledž
1.5 Haridusasutustes on tagatud õppekava täitmiseks vajalik õppekeskkond							
1.5.1	Kaasaegsete õppevahendite, õpikute, inventari ja tehniliste vahendite soetamise toetamine	+		+	25000 *	KOV, Tiigrihüppe SA	KOV, koolid
1.6 Noortele on olemas mitmekesised huvihariduse ja huvitegevuse võimalused.							
1.6.1	Huviringide toetamine	+		+	+	KOV, (HTM)	KOV
1.6.2	Sportimisvõimaluste toetamine	+			+	KOV	KOV
1.6.3	Spordirajatiste kaasajastamine	+		+	+	KOV, EU	KOV
1.7 Valla noored on aktiivsed ja kaasatud valla ettevõtmistesse.							
1.7.1	Noorsootöötaja tööle võtmine			+	+	KOV	KOV
1.7.2	Valla noortekogu loomine ja tööle rakendamine	+		+	+	KOV, MTÜd, PLPK (Leader)	KOV, MTÜd
1.7.3	Häädemeeste tegusa noore statuudi väljatöötamine	+		+	+		KOV, MTÜd

1.7.4 Häädemeeste tegusa noore tunnustamine		+	+	KOV, MTÜd	KOV, MTÜd
1.8 Õpilased täidavad koolikohustust.					
1.8.1 Kooli ja vanemate vahelise koostöö soodustamine	+	+	+		KOV, koolid
1.8.2 Lapsevanemate koolituste läbiviimine	300*	500*	500*	KOV, sots.min	KOV, MTÜd, projektid
1.9 Kõigi valla elanike registris olevatele erivajadustega (HEV) lastele on tagatud tugiteenused alus- ja keskhariiduse võimetekohaseks omandamiseks.					
1.9.1 Tugispetsialisti teenuse ellurakendamine	+	2500*	2500*	KOV, HTM	KOV, Innove
2. Loodus- ja elukeskkond					
2.1 Välja on kujundatud kaasaegne infrastruktuur.					
2.1.1 Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni rekonstrueerimine		200000	87000	KOV, KIK, EU	KOV
2.1.2 Valla tiheasustusaladel kvaliteetse internetiteenuse tagamine	+	+	+	KOV, Leader	KOV, MTÜd, ettevõtjad
2.1.3 Tiheasustusaladel kõnniteede rajamine		+	300000	KOV, MKM, EAS	KOV, maanteeamet
2.1.4 Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine vastavalt teehoiu kavale	+	+	+	KOV, riigieelarve	KOV
2.1.5 Avalikult kasutatavate kruusakattega teede tolmuvabaks muutmine	+	+	+	KOV, MKM	
2.1.6 Jaagupi sadama edasiarendamine		117000		KOV, EU	KOV, Eesti-Läti programm
2.1.7 Osalemine hajaasustuse programmides	21500	40000	120000	KOV, EA, elanikud	Elanikud, ettevõtjad
2.2 Valla territoorium on heakorrastatud ning toimub jäätmete liigiti kogumine.					
2.2.1 Valla jäätmekava tegevuste elluviimine	8900	9300	370000	KOV, KIK	KOV
2.2.2 Vähemalt 1x aastas ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamine	+	+	+	KOV, KIK	KOV
2.2.3 Vähemalt 1x aastas suurte jäätmete kogumisringi korraldamine	1000	1000	1000	KOV, (KIK)	KOV
2.3 Avalikud juurdepääsud randadele on tähistatud.					
2.3.1 Randadesse avaliku juurdepääsu võimaluste suurendamine	+	+	+		KOV, omanikud
2.3.2 Suunaviitade paigaldamine	+	+	3000	KOV, Leader	KOV, MTÜd
2.4 Avalikud rannad on tähistatud, korrastatud ja valvatud.					
2.4.1 Treimani supelranna arendamine	+	+	+	KOV, EU	KOV, EU
2.4.2 Suunaviitade paigaldamine	+	+	+	KOV, Leader	KOV, MTÜd
2.4.3 Randade hoolduslepingute sõlmimine ja lepingute täitmise järelvalve korraldamine	+	+	+	KOV, ettevõtjad	KOV, ettevõtjad
2.4.4 Vetelpääste teenuse korraldamine Kabli rannas			6000	KOV, MTÜd	KOV, MTÜd,
2.4.5 Suplusvee kvaliteedi seire jätkamine	60	60	+	KOV	KOV, terviseamet
2.4.6					
2.5 Kogukond on kaasatud keskkonnahoiu korraldamisse.					
2.5.1 Süstemaatiline keskkonna- ja heakorrajärelvalve korraldamine koostöös külaseltside ja teiste mittetulundusühendustega	+	+	+		
2.5.2 Keskkonnahariduslike ürituste korraldamine	+	+	+	KOV, KIK, RMK	KOV, RMK

2.5.3 Inimeste teavitamine keskkonnanohiuga seotud nõuetest	+	+	+	KOV, RMK	KOV, RMK
2.6 Loodus-, ajaloo- ja kultuuriväärtused on korrastatud ja tähistatud, info nende kohta on kättesaadav					
2.6.1 Suunaviitade paigaldamine turismiobjektidele, vaatamisväärsustele ja muudele ühiskondlikele objektidele	+	+	+	KOV, Leader, EAS	KOV, MTÜd, ettevõtjad
2.6.2 Loodus-, ajaloo- ja kultuuriväärtuste tutvustamiseks mõeldud infovoldikute ja publikatsioonide väljaandmise toetamine	+	500	+	KOV, Leader, EAS	KOV, MTÜd, ettevõtjad
2.6.3 ...					
2.7 Elanikkonna püüdlusi oma elukeskkonna parendamiseks tunnustatakse.					
2.7.1 Häädemeeste valla heakorrakonkursi statuudi väljatöötamine	+	+	+		KOV
2.7.2 Heakorrasstatud külade ja kodude tunnustamine	+	100*	100*		KOV
3. Ettevõtlus					
3.1 Puhketeenused on mitmekesised ja vastavad külastajate ootustele.					
3.1.1 Külastajate ootuste kaardistamine	+	+	+		KOV, ettevõtjad
3.1.2 Puhketeenuseid pakkuvatele ettevõtjatele infopäevade korraldamine	100*	100*	100*		KOV, PEAK, PLPK
3.2 Ettevõtjad osalevad aktiivselt Romantilise Rannatee koostöövõrgustikus.					
3.2.1 Häädemeestele omaste toodete väljatöötamine		500	+		KOV, MTÜd, ettevõtjad
3.2.2 Romantilise Rannatee koostöövõrgustiku raames ühisprojektide teostamine	+	+	+	Leader, KOV, ettevõtjad	PLPK, MTÜd, ettevõtjad
3.3 Loodud on tööstus- ja tootmisalade ning objektide andmebaas.					
3.3.1 Tööstus- ja tootmisalade ning -objektide kaardistamine	+	+	+		KOV, PEAK
3.3.2 Andmebaasi loomine ja avalikustamine	+	+	+		KOV, PEAK
3.4 Loodud on vallas tegutsevate ettevõtjate andmebaas.					
3.4.1 Valla territooriumil tegutsevate ettevõtjate kaardistamine	+	+	+		KOV, ettevõtjad
3.4.2 Andmebaasi loomine ja avalikustamine	+	+	+		KOV, PEAK
3.5 Valla ettevõtluskeskkonda turundatakse ühtse tervikuna.					
3.5.1 Valla ettevõtluskeskkonna kirjelduse koostamine	+	+	+		KOV, ettevõtjad, PEAK
3.5.2 Ettevõtluskeskkonna turundamise põhimõtete väljatöötamine	+	+	+		KOV, ettevõtjad, PEAK
3.6 Ettevõtlus on keskkonda säästev.					
3.6.2 Koostöös ettevõtjatega positiivsete ja keskkonda säästvate lahenduste väljatöötamine	+	+	+	KOV, PEAK, KIK	KOV, PEAK, ettevõtjad
3.7 Ettevõtjad teevad koostööd enda äri võimaluste laiendamiseks.					
3.7.1 Ettevõtluskoja tegevuse toetamine	+	+	+		KOV, ettevõtjad
3.7.2 Ettevõtjate ühishuvide kaardistamine	+	+	+		MTÜ, ettevõtjad
3.8 Ettevõtjad on kaasatud valla jaoks oluliste otsuste langetamisse.					
3.8.1 Vähemalt 1x aastas ettevõtjate ümarlaua korraldamine	+	100*	+		Ettevõtluskoda, KOV
3.8.2 Enne oluliste ja põhimõtteliste otsuste ettevõtjate arvamuse küsimine	+	+	+		KOV, ettevõtluskoda
4. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid					
4.1 Valla elanikele on tagatud kvaliteetne ja õigeaegne esmatasandi arstiabi.					

4.1.1 Perearsti teenuse tagamine	+	+	+	Haigekassa, perearstid, KOV	Perearstid
4.1.2 Perearsti ruumidele ligipääsetavuse tagamine	+	+	+	KOV	KOV
4.1.2 Võimaluste otsimine hambaravi teenuse pakkumiseks	+	+	+	KOV	KOV, haigekassa, ettevõtja
4.1.3 Kiirabiteenuse pakkumise toetamine	+	+	+	KOV,	KOV,
4.2 Hoolekandesüsteem on elanikkonna toimetulekut toetav.					
4.2.1 Olemasolevate sotsiaalteenuste osutamise jätkamine	+	+	+	KOV, sots.min	KOV, sots.min
4.2.2 Teenusevajaduste kaardistamine	+	+	+	KOV, projektid	KOV
4.2.3 Koostöös naabervaldadega täiendavate sotsiaalteenuste väljatöötamine	+	+	+	KOV, teised vallad	KOV, teised vallad
4.2.4 Hooldushaigla rajamiseks võimaluste otsimine	+	+	+	KOV, teised vallad	KOV, teised vallad
4.3 Laste ja noorte sotsiaalne turvalisus ning lastega perede toimetulek on tagatud.					
4.3.1 Vanemlust toetavate teenuste osutamine koostöös era- ja mittetulundussektoriga (perenõustamine, psühholoog jms)	+	+	+	KOV, EL	KOV, MTÜd, ettevõtjad, vanemad
4.3.2 Infopäevade ja koolituste korraldamine	200	200	200	KOV, projektid	KOV, MTÜd
4.3.3 Lastekaitse töötaja töölevõtmine			12000	KOV	KOV
4.4 Valla elanikel on kõrge teadlikkus tervise edendamisesest.					
4.4.1 1x aastas valla tervisepäeva korraldamine	+	+	+	KOV, projektid, ettevõtjad	KOV, MTÜd ettevõtjad
4.4.2 Maakondlikes ja teistes tervisedendusprojektides osalemine	+	+	+	KOV, EL, sots.min	KOV, MTÜd
4.4.3 Valla terviseprofiili koostamine	+			KOV	KOV, TÜ Pärnu Kolledž
4.5 Häädemeeste valla registris olevale eakale osutatakse koduteenust.					
4.5.1 Koduteenuse vajaduse väljaselgitamine	+	+	+	KOV	KOV
4.5.2 Vajadusel koduteenuse väljaarendamine	+	+	+	KOV, sots.min	KOV
4.6 Eakatele osutatakse kvaliteetsed üldhooldekoduteenust.					
4.6.1 Häädemeeste hooldekodu renoveerimine		+	+	KOV, EL	KOV
4.6.2 Häädemeeste hooldekodu inventari uuendamine	+	+	+	KOV, sots.min	KOV
4.6.3 Ööpäevase komandanditeenusega sotsiaalmaja rajamiseks võimaluste otsimine.	+	+	+	KOV	KOV
4.6.4 Toimiva intervallhoolduse loomine	+	+	+	KOV	KOV
4.7 Häädemeeste vallal on korrastatud sotsiaaleluruumid.					
4.7.1 Olemasolevate sotsiaalpindade renoveerimine	+	+	+	KOV, EL	KOV, ettevõtjad?
5. Kultuur, sport ja vaba aeg					
5.1 Vallas on heakorrastatud rahvamajad ning need leiavad aktiivset kasutamist.					
5.1.1 Kabli seltsimaja renoveerimine /max toetus Leader 200 000/		300000		Leader, PRIA, KOV	Külaselts, KOV
5.1.2 Treimani rahvamaja renoveerimine		+	30000	KOV, EL, HasF, KultMin	KOV, külaselts Ettevõtjad

5.1.3 Massiaru raamatukogu 2. Korruse kasutuselevõtmine	+	+	+	KOV, Leader, PRIA	KOV, külaselts
5.1.4 Soometsa ja Ikla külamaja arendamise toetamine	+	+	+	KOV, Leader, PRIA	KOV, külaseltsid
5.2 Spordirajatised on avatud kõikidele huvilistele ja neid kasutatakse aktiivselt.					
5.2.1 Häädemeeste staadioni rekonstrueerimine			+	KOV, KultMin	KOV
5.2.2 Spordirajatiste kasutamise toetamine		+	+	KOV, Leader	KOV
5.3 Raamatukogude teenused on valla suuremates asumites kättesaadavad.					
5.3.1 Raamatukogude tegevuse reorganiseerimine	+	+		KOV	KOV, raamatukogud
5.3.2 Koostöövõimaluste väljaselgitamine külaseltsidega	+	+	+		KOV, külaseltsid
5.4 Avaliku-, era- ja kolmanda sektori koostöös on loodud mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks.					
5.4.1 Külaseltside poolt korraldatavate ürituste toetamine	+	+	+	Leader, KOV	Külaseltsid, KOV
5.4.2 Külakogukondade tegevuse toetamine	+	+	+	Leader, KOV	MTÜd, KOV
5.5 Toetatakse vallas toimuvaid traditsioonilisi kultuurisündmusi.					
5.5.1 Põhja-Liivimaa festivali korraldamine	1200	1200	1200	MTÜd, KOV, Leader, KulKa	MTÜd, KOV
5.5.2 Päikeseloojangu festivali korraldamise toetamine	+	+	+	MTÜd, Leader, KulKa, ettevõtjad	MTÜd, ettevõtjad
5.5.3 Kodukandipäevade läbiviimise toetamine	+	+	+	KOV, KulKa	KOV, MTÜd
5.6 Vana Tallinn-Riia maantee kõrvale on rajatud kergliiklustee.					
5.6.1 Kergliiklustee rajamise võimaluste väljaselgitamine	+	+	+	KOV, MKM	KOV, maanteeamet
5.6.3 Kergliiklustee projekteerimine	+	+	7500	KOV, EL, EAS	KOV
5.6.4 Kergliiklustee ehitamine			300000	EL, EAS, KOV	KOV; maanteeamet
6. Turvalisus					
6.1 Vallas on välja arendatud turvaline ja ohutu elukeskkond.					
6.1.1 Külaliikumise abil naabrivalve organiseerimine	+	+	+	MTÜd	MTÜd
6.1.2 Tuletõrje veevõtukohtade korrastamine	+	+	+	KOV	KOV
6.1.3 Päästetepoo rajamise toetamine	+				Siseministerium
6.1.4 Politsei tegevuse toetamine	+	+	+	KOV	KOV
6.1.3 Turvakaamerate paigaldamise kontseptsiooni väljatöötamine ja turvakaamerate paigaldamine	+	+	+	KOV	KOV, politsei
6.2 Tiheasustusaladel on välja ehitatud kõnniteed.					
6.2.2 Kõnniteede projekteerimine	+	+	+	KOV, maanteeamet	KOV, maanteeamet
6.2.3 Kõnniteede rajamine		+	+	KOV, maanteeamet	KOV, maanteeamet
6.3 Tiheasustusalade tänavavalgustus on kaasajastatud.					
6.3.1 Välisvalgustusvõrgu rekonstrueerimise ja arendamise kontseptsiooni väljatöötamine	+	+	+	KOV, Leader?	KOV
6.3.2 Tiheasustusaladel energiasäästliku valgustuse rajamine	+	+	+	KOV, KIK	KOV, KIK
7. Haldussuutlikkus ja koostöö					
7.1 Valla elanike teenistuses on kompetentne ja haldussuutlik valla ametnikkond ning volikogu					

7.1.1 Vallavalitsuse töötajate koolituste toetamine	+	+	+	KOV	KOV
7.1.2 Volikogu liikmete koolituse läbiviimine	+	+	+	KOV	KOV
7.1.3 Valla allasutuste töötajate koolituste toetamine	+	+	+	KOV, projektid, ministeeriumid	KOV
7.2 Vallal on ühtne visuaalne identiteet.					
7.2.1 Stiiliraamatu koostamise konkursi reglemendi väljatöötamine	+	+	+	KOV	KOV, MTÜd, ettevõtjad
7.2.2 Konkursi korraldamine valla stiiliraamatu koostamiseks	+	+	+	KOV	KOV, ettevõtjad
7.2.2 Ühtses stiilis bussiootekohtade ehitamine ning infotahvliite ja viitade paigaldamine	+	+	+	KOV, Leader, EAS	KOV, ettevõtjad
7.3 Osalemine Pärnu Lahe Partnerluskogu (PLPK) ja Liivi Lahe Kalanduskogu (LLKK) ettevõtmistes.					
7.3.2 Infopäevade läbiviimise toetamine	+	+	+	Leader, PLPK	PLPK, KOV
7.3.3 PLPK ja LLKK ühisprojektides osalemine	+	+	+		
7.4 Valla vabaihenduste liikmed osalevad aktiivselt valla elu korraldamisel.					
7.4.1 Vähemalt 1x aastas MTÜ-de ümarlaua korraldamine	+	+	+	MTÜd, KOV	MTÜd, KOV
7.4.2 Enne oluliste ja põhimõtteliste otsuste mittetulundussektori esindajate arvamuse küsimine	+	+	+		KOV
7.5 Toimub rahvusvaheline koostöö sõprusvaldadega.					
7.5.1 Koostöö jätkamine Salacgrīva piirkonna omavalitsustega	500*	500*	500*	KOV, Salacgrīva OV, EL, Eesti-Läti Programm	KOV, Salacgrīva OV, koostööpartnerid
7.5.2 Lepingute uuendamine Soome, Rootsi ja Norra sõprusvaldadega		1000	+	KOV, sõprusvallad	KOV, sõprusvallad, koostööpartnerid
7.6 Avalikke teenuseid arendatakse koostöös naaberomavalitsustega.					
7.6.1 Häädemeeste, Saarde ja Tahkuranna valla ühishuvide kaardistamine	+	+	+	KOV, Leader naabervallad	KOV, naabervallad
7.6.2 Ühishuvide baasil koostööprojektide käivitamine	+	+	+	KOV, Leader	KOV, MTÜd, ettevõtjad